

Hirschbein
Werte un' nohente
פערלאן "די וועלט"

פריץ הירשביין

ווייטע און נאהענטע

בילדער און 4 אקט

יידיש . א . א . בךגור .

פרייז 12 קאפ.

דוק 6 י . פירשניקאו .

Далекіе и близкіе

Картини въ 4-хъ дѣйствіяхъ.

соч. П. Гиршбейна.

Вильна, Типографія И. І. Пирожникова, Завальная улица № 1147.

1906.

פערזאנען:

שואל א הענדלער פון אלטע קלויזער, אלט 15 יאָהר
 קיילע זיין ווייב.
 קדוש א זון
 רשיל א מאכטער אעוילונג — 15 יאָהרונג.
 צביה א שכנה זייערע וואָהנט אין שטוב — 19 יאָהר
 פֿינקס א מולער 22 יאָהר.
 דאקטאר

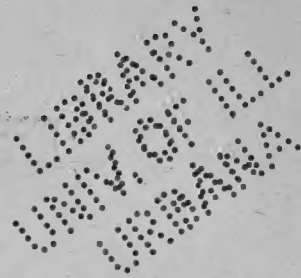
קומט פאר אין אנדריסע שטאדט איז ליטו

23784

Protestant. 18702. 08

21308

18702. 08

Дозволено цензурою. 28 февраля 1906 г. Вильна

אין שואלס דירה.

אקליינע שטוב אין אקלער, דריי פענסטער פיערקאמטיגע אין דער לינקע וואנד קוקען ארויס צום הויף צו, נעכען די פענסטער — א טיש רעכטס: — פון אריינגאנג א פשעפערעניע אין איהר אטהיר דאָרט איז צוהיס דירה, צווישען פשעפערעניע אין די טהיר שמעהן צוויי בעטען.

די פאדלעגע איז צובראכען, ערשער ווייז געהן די ברעטער פא- נאדער. אין דערלענג פון שטוב איז אויסגעהאנגען שפריק אין ויף זיי טריקעט זיך וועט, און גלאט שמאטעס. ניט ווייט פון טהיר אויף א בענקעלע שטעהט א מולטער צום וואשען.

חטבה צייט.

ערשטער אקט.

(אבענד. קיילה שטעהט איינגעברענגען איבער א מולטער אין וואשט. נעכען איהר לעגט א פאק מיט גרעט. צביה ויצט אויף א בענקעלע. נעכען טהיר פון דער פשעפערעניע, וואס פירט אין איהר צימער און מולט א קינד ציינגעוויקעלט אין שמאטעס.)

קיילה (ניט אַבקערענדיג די קאפ פון מולטער צו צביה)...
און איך האב גערעכענט אז אין קונדער האַבען, וועל איך זיין, ווי זיין מאמע עליה בישלום; א ליכטיגען גן עדן זאל זי האַבען, און צום סוף...

צביה. און איינער מאמע האָט דאָס אזוי פֿינעל קונדער געהאט?

קיילה. וואָס רעדסטו עפעס! א גיהנום, אַנאמטר גיהנום, איז דאָך געווען אייביג ביי אונז אין שטוב.

צביה. ווי פֿינעל ברידער און שוועסטער זאָלען געוונד זיין, האָט איהר דאָס אזוי געהאט?

קיילה. לאנג לעבען זאלען זיי, וואו זיי זיינען: — איינמאל דריי שוועסטער — זאָלען געוונד זיין, און דריי ברידער. און א פֿיערטער וואָס איז געשטארבען, ער איז געווען דער זיבענטער ביי אונז, צו לאנגע לעבעדיגע יאהר זיי. — דער זיבענטער, אין דער בעסטער,

צביה. (נאך א קורצען שוויגען) אין הרחבה אז גאט העלפט איז יעדער קינד אבעוונדער נחת, קלאר איך...
קיילה. אפשר... נאך די גוואלדען מיט די קולות, וואָס

אין שטוב פלעגט זיך אַבמאָן, עס פלעגט נישט זיין אויסצודערהאל-
טען, אַ קלינגקייט, און דער נאָך, אַז מען איז שוין ב״ה אונ-
טערגעוואקסען, פלעגט ווערען געוואלדען, פערשטעהט זיך, איבער
א גרעסערע זאך (ווישט אַב דין האנד אן שמאמעס וואָס ליגעט
דערביי אויף דר׳ער); נישט ווייט פֿון דאָנען איז דאָ אַ קעלער,
אויף דער צווייטער גאס, דאָרטען האָבען מיר זיך אַלע, איי-
געהאָדעטעס.

צבֿיה. איך האָב געזעהן הייַער, וואָס דאָרטען זיינען פֿאַ-
ראַן א״ס קינדער. און פונדעסטוועגען לעבען אַלע בשלום; אַט
אנא״פֿן דאָרטען א״פֿן אַרט וואו איך האָב געדונט פאר דער
חתונה...

קניִלה. (ברעכט אַב א שטיקעל ברויט פֿון לאבען, וואס
ליגט. אויפֿן טיש טונקט איין אין זאלי און קייט) מ. מ. הו...
א פֿערגלייך אַ ביסנעק? ... קינד צייגע, מיר זיינען אַ פנים
געווען שלעכטע קינדער, וואָס? קיין שלעכטע קינדער איז נאָר אויף
דער וועלט נישט, און עס איז קיין וואונדער נישט. וויפֿעל מאל האָט
זיך געמראָפֿען, אַז אין שטוב איז קיין ברויט נישט געווען; אַ קאפֿ אנדערש
איז, זאָל דיר דוכטען, דאָרטען וואו גאָט העלפֿט; וואָס קריגט
מען זיך, און איבער וואָס זאָל מען זיך קריגען, פֿרעגט, אַז אין
שטוב איז אַלץ דאָ אַהן עין הרע בשפע? ער דער טאטע ע״ה
איז געוועזען אַ חלוש—א גאָרנישט; וואו ווען פֿלעגט זיך מאַכען
א פֿאָר נייע אַרבעט; הייַנט געה, קאַרמע אָן פֿון אזא שוכטער
אזא שטוב מיט מילער אַהן עין הרע, גשמיו נישט קיין מענטש איז
דאָס געווען. קוים וואָס די נשמה האָט געהאלטען אין איהם.

צבֿיה. און די מאמע אייערע האָט נישט געהאט קיין שום
פרנסה?

קניִלה. און אויף אַ מינוט האָט מען געקאָנט די שטוב
לאָזען אליין? וואָס? נאָר זי פֿון דעסטוועגען, אַ ליכטיגען נן ערן

זאָל זי האָבען. קען זיין וואָלט אַפֿשר יע וועלען האָבען אַנא״וי-
גענעם גראַשען אין קעשענע, די הורה די גרויסע, וואָס מען בע-
דארף דערצו האָבען, איך זאָג דיר: מען נעמט דעם קאַשק, און
מען געהט אַרויס אין גאס. ער דער טאטע ע״ה האָט איהר נישט
געלאָזען, ער האָט געוואָלט זי זאָל זיין אין שטוב.

צבֿיה. ער האָט איהר מן הסתם ליעב געהאט?

קניִלה. געקריגט האָבען זיי זיך נישט.

צבֿיה. דאָס איז אַ ברכה פֿון גאָט.

קניִלה. פֿלעגען זיך יע איבעררירען אַ מאל, נאָר אי-
בער וואָס מינסטו למשל: איבער אַ זיידענע קלייד אדאָי אָדער
איבער אַ קומט אַ גאָלדערנע, איבער אַ בונט פֿערעל, וואָס? ...
(אוויילע שטיל).

צבֿיה. איהר האָט געזעהן די קליידער מינע, וואָס איך
האָב זיך געמאַכט צו דער חתונה...

קניִלה. צוליב אומגעזאָכען איז ב״ה זי קיין מאל קיין
קריגע נישט אַרויסגעקומען; דוכט זיך אויגעזאָכען אזא נאָר אין
קאפֿ נישט געלעגען; וואָרום וואָס, און ווען האָט מען סך הכל אַנ-
געזעהן אין לעבען, אַבער דעם קעלער ב״ה אין ווידער דעם קע-
לער... אין קעלער ב״ה, געבאָרען געוואָרען, דאָרטען אויסגע-
וואקסען דאָרטען חתונה געהאט... (דריעהט אויס א שטיקעל
גרעט) (פיוזע) און אין קעלער וועט מען מן הסתם שוין די איבריגע
ביסעל יאָהרען אויסבריינגען. (פיוזע) געקריגט זיך, סתם געקריגט
צווישען זיך ווי קינדער על פי רוב קריגען זיך... (פיוזע. שטארק
רייבעריג אַ שטיקעל וועט אין האנד איינגעבויגענער הייד —
פֿערקלערט).

צבֿיה. איך קלער פֿעל מאל אליין מיט זיך, צו וואָס
האָב איך זיך דאָס אין גאנצען אָנגענעהט, אַט דאָס אַלץ אין
איינעם אפֿילו, וואָרום פרעגט אַ סך דערפֿון, צו האָב איך האָן

איינמאל אָנגעמאָסטען אפילו אַט וואָס, אַדערבאָ אַיך בֵּין אַיִך אַ
בעלן צו ווײַזען אויף צוקאָועסן...
קײַלע. נײַט נאָר אַ קלייד, אַ העמד אַנאָיברײַגע האָב

אײך אפילו נײַט געהאַט איבערצובײַטען, און אײך געדענק ווײַ
אײך פֿלעג מווען אויסטהאָן דאָס העמד, יואָס אויפֿן לײב, אויס
וואַשען איהר און וואַרמען (אין יאָקעל) בײַ זײַ וועט זיך אויסטריי-
קענען און איהר ווייטער אָנטאָהן.

צבֿיִה. (געהט ארויס פֿון הינטער דער פּשעפּערעניע מיט אַ
בונט נייע קליידער אויפֿן האַנד.)

קײַלע. (גײט אַ בליק) נאָ אַדערבאָ, אײך פּראָג דיר אַלפֿין,
אויף וואָס דאַרפֿסטו דאָס אַלץ איצט?

צבֿיִה. אָמת טאַקע צו וואָס? נאָר פֿון דעסמווענען...
מײַן גאַנצער אַלמער, וואָס? ווײַ אַלט בײַן אײך דאָס אַזוי אין גאַנצען.
19 יאָהר בסך הכל. ס'איז דאָך פֿאַראַן מיידלעך 26 יאָהריגע,
30 יאָהריגע און דאָך נאָך אײך דאָ... (געהט צו געהענטער צו
קײַלע) נײַט נאָר אַ טאַפּ, זיידענס אָמת'ע זיידענס.

קײַלע. (טאַפּט דאָס קלייד) מײַנסט אַ גרויסער מבין
בײַן אײך, וואָס? קענטיג אַ גוטע סחורה.

צבֿיִה. וואָס זאָגט איהר אַ גוטע?! דאָס איז דאָך זײַ-
דענס, רײַנע זיידענס! דײַ יאָהר און בײַ מיר אָבערלעגען אַט דײַ
סחורה אין קאַמאַד; דאָס האָט מיר דער פֿעטער זאָל לעבען געבֿ-
ראַכט פֿון וואַרשוי, אַ מתנה, כּיִהאַב מורא געהאַט פֿאַר מאָיל, האָב
אײך דאָס איינגעשאַטען אין טאַבאַק, אײך איצטער, (גײט אַ שמעק
מיט חתפּעלות), איצטער אײך בנאָמנות (גײט נאָך אַ מאָל אַ שמעק)
טאַבאַק ווײַ אײך בײַן אַ אידישע טאַכטער, טאַבאַק, (טראָגט אונטער
צו קײַלע) נײַט נאָר אַ שמעק.

קײַלע. (גײט אַ שמעק) פֿפּו! דײַ טראָגט דאָס נײַט,
דערפֿאַר ווײַטערעוועט זיך נײַט אויס דער ריח.

צבֿיִה. (מיט אַ געלעכטער) דײַ נײַטערקעס פֿלענען זאָנען.

זײַ קענען נײַט נאָהען דײַ צײַג; זײַ פֿלענען נײַסען דײַ גאַנצע צײַט,
האַ—האַ—האַ!...

קײַלע. מיר האָט מען אויפֿגענאָהט צו דער חתונה סך
הכל איין קלייד; דײַ אַנדערע האָט מען געליהען: דײַ קאַנסט אַ פֿנים
אָנטאָהן איצט דײַ קלייד.

צבֿיִה. אז אײך בײַן נאָך געווען אין פֿערטען חדש האָב אײך
שוין נײַט געקענט אָנטאָהן דײַ קליידער, וואָס אײך האָב זיך גענעהט
צו דער חתונה.

קײַלע. איצט וועלען זײַ אײך זײַן ענג.
צבֿיִה. איצטער... איצטער קלאָר אײך וועלען זײַ ווייטער

זײַן גוט—אדערבאָ אײך ווײַל זעהן. (דערלאנגט קײַלען דאָס קינד)
האַלט נאָר אַ ווײַלע צו מײַנע ברײַלאַנגטען און אײך וועל פֿרובען
אָנכעסטען.

צבֿיִה. קײַלע, לאַנג לעבען זאָלט איהר, נײַט נאָר אַ קוק.
(אומעטיג) צוואַואָס טאַכט מען זיך אין דער אָמת'ן קליידער? אײך
וועל פֿרובען אָפֿלאָזען דעם פֿאַרטוך, (זי לאזט אב דעם פֿאַרטוך,
נאָר זי קען זיך אַלץ נײַט פֿערשפּילען.) איהר זעהט? אפילו איצט
קען מען אײך נײַט.

קײַלע. מען קאָן אפילו נײַט פֿאַרריכטען אײך... דײַ קלייד
וועט מען נאָך יעה אָפֿשר...

צבֿיִה. אײך וועל פֿרובען אָנכעסטען דעם יאָקעל, (זי לאזט
אב דאָס קלייד, דאָס קלייד לאזט זיך הערונטער דערבײַ אויף דער
ערד זי הויכט איהר ווייטער אויף, שפּאַרט זיך צו צום מיט, אום
עם אנצוהאַלטען) אײך פֿיחל אז דער יאָקעל וועט אײך זײַן שטאַל.
(זי ציהט אַן דעם יאָקעל, אבער עס דעקט אפילו נײַט צו די ברוסט.
מיט שרעק) זעהט נאָר!...

קײַלע. וואָס בוסטו אַזאַ מויטע געוואָרען? וואָס האָסטו
געקלאָרט?

צבֿיִה. אַבער קוקט זיך נאָר אין! (זי ציהט די קליאַפּען

פֿון דער טאליע) דער גאנצער בוים בלייבט אַפֿען. אויפֿנע-
נעהט אזוי, אז עס לאָזט זיך דאָס גאָר ניט פֿעררנכטען.

קינל. גבירישע ווייכער, נאָך אַ קנפֿעט געהען זיך אויף
קליידער גאָר פֿון דאָס גי, (פּוּזא) לייט היילען זיך גלאַט גיט מיט
קינדער האַכען...

צביה. (פּערצווייפֿעלט) איך האָב געמיינט, אז מיין פֿיבעלע
וועט איינאָמט ווערן, וועל איך זיך האָב קאָנען אַברייכען
אַבסעל, וואוּ האָב איך געקלאָרט, אז איך וועל אזוי גיך האַכען,
(טהוט פּאָמעלאַך אויס די קליידער) פֿון דעסמיווענען... (מיט
טרעהן) ווער האָט זיך דאָס גאָר גערעכענט אז מיין בלוט-יונגער
וועט אזוי גיך אוועק.

קינל. פֿאַר דער חתונה, נאָך דער חתונה... און וואָס
האָב איך אין מיין לעבען אָנגעזעהן, אפֿילו פֿאַר דער חתונה איז
מען אויך געווען איבעריגע אויף דער וועלט.

צביה. (טראַגט אוועק איהרע קליידער) איך האָב זיך גיט
גערעכענט אז אזוי גיך וועלען מיינע יונגע יאָהרען אוועק. מיין
גדליה... ער אפֿילו זאָל לעבען, איז נאָך איינער אַזוינער אויף
דער וועלט גיטאָ... (געהט ארויס פֿון צימער) כִּי קען זי גיט
אויפֿהיינגען אויף אַנאָרם.

קינל. חתונה... קינדער האַכען... הא, הא, אַשפּיל-
כעלע וואָס?...

צביה. אזוי פֿינעל בלוט... אזוי פֿינעל געלד... (צום
קינד) פֿיבעלע! טויטקעלע מיינער, (צו קיילדן) איך קלאָר אלע
כאַל, ליענענדיג אין בעט, און האַלטענדיג פֿיבעלען ביים
ברוסט, — פֿאַר וואָס האַכען מיר אזוי האַלט קינדער?...

קינל. הא... הא...

צביה. אז איך בין געווען אַ מיידעל, פֿלעג איך האַלט
האַכען אַ סך צו שלאָפֿען — אַ שפּאַס וויפֿינעל איך פֿלעג דאָס
דאַכאַלכט אַבשלאָפֿי!... ווי אַ שטאַבן די גאנצע נאַכט זיך

אויפֿק געלייגט, האָבן נעהט און מראַג מיר אַרויס און איצט,
אודאָי צעהן מאָל אַ נאַכט האָפּ איך זיך אויף. און יעדער מאָל:
הא, וואָס איז מיטן קינד? וואוּ ליענט ער? גיט אַ וואונדער?
הא?

קינל. קינדער! — אַהאָ קינדער!... דאָס איז דאָך האַרץ
אַ שטיק, אַ שטיק נשמה! און אז נאָם העלפט נאָך מיט גומע קינד-
דער; גומע קינדער — אַשפּאַס — דאָס איז דאָך אַצירונג פֿאַר מאָ-
מען און מאַמען. אַצירונג פֿאַר יעדען בעזונדער וועמען גאָט
העלפט.

צביה. (קוקט אויף פֿיבעלען) פֿיבעלע, טאָמקעלע מיט'ס
זאָג גאָר, זאָג גאָר פֿינגעלע מיינער, אַ וואָס וועסטו זיין? הא? הא?
זאָג גאָר... זאָג!...

קינל. ווער קאָן דאָס וויסען: — אַנאָרענטליכער מאַן
וועט ער מן הסתם געוויס זיין — אודאָ!

צביה. (צום קינד) אַנאָרענטליכער מאַן...! אַנאָרענט-
ליכער מאַן, פֿיבעלע? אַפֿראָסט קינד איז דאָס, וואָס?...
אַנאָרענט איז דאָך דאָס, גיט קיין קינד, אַ שטיק גאָלד!...

קינל. איך מראַכט פֿינעל מאָל, וואָס וואָלט מיין גאנצער
לעבען געווען, ווען גיט די שטיקלאַך קינדער, זאָלען לעבען: אז
איך וואָלט דאָס חלילה קיין קינדער גיט געהאט — אָדער ביהאַב
מורא פֿון מיין מויל אַרויס צו בריינגען, אז די קינדער מיינע, חלילה
וואָלטען געשטאַרבֿען, עס טרעפט, גיט פֿאַר אונז געדאַכט, ביי אונז
זערע טאָטעס און מאַמעס! מ'איז דאָך דאָ צרות אויף דער וועלט,
מען קען גיט זאָגען.

צביה. (ציטערט) אַה, זאָל גאָט אויסהיטען (קושט דאָס
קינד) איך וואָלט אָפּשר פֿון זינען אַראָב.

קינל. פֿון זינען געהט מען גיט אַראָב, זאָל דיר דוכ-
מען גאָר...

צביה. (נאָך אַ שווייגען) וואָס האָט זיך איינער ציטעל

אויסגעקליבען אזא פאסקורנע ארבייט? דער טאכאק פרעסט דאך
איהר אויף איהר הארץ...

קנילה. וואס האט זי זיך אויסגעקליבען אזא ארבייט?...
דו ווייטסט פאר וואס? אזוי ווייס איך: זי האט אנגעהויבען צו טהאן,
און אזוי טהוט זי.

צביה. זי ווייזט אויס זעהר שלעכט. (קנילה זיפצט זיך אב שטיל)
מען וואגט אז אצווייליג זינגען אלע מאל פאחאזשע אהנער אויפן צוויי-
טען, א מארגען זאך! אז צוויי אינגלאך זינגען גלייך, איז נאך קיין
הירוש נישט, אבער א בירדעל מיט א אינגעל... קדיש און רשיל
היינו—פונקט ווי צוויי טראפענס וואסער!

קנילה. (שטיל) אין א פינסטערע שעה געבארען געווארען...

צביה. פקחים פון קינדער!

קנילה. פקחים... און צייטעל! דאס שטיקעלע מול פעהלט
איהר מעהר נישט. דער לעבען דער גומער זייערע, ווער עס ווייס;
קינדער און ווער. די גאנצע בנרות זייערע: 15=14 יאהר-
גע — איז רשיל שוין פון פינף יאהר, אז זי פינסטערט שוין אין
פאבריקע, דער טאכאק, פרעסט איהר אויף, און קדיש שוין דריי
יאהר — ... א דאנק גאט... אז איך וואלט געווען כח אנאנדער
שטאנד — האט דאך קדיש, ואל לעבען א זעלטענע קאפ! און
רשיל? מען האט איהר אפנים געלערנט שרייבען; אימיצער אנ'אז
חאץ בעווייזען וואס? און איהם? קינדער ב"ה נישט, און פונדעסטוועגען?
צביה. דאס איז א ברכה פון גאט...

צביה. קדיש קען דאך רוסביש אויך, איך האב געזעהען.

קנילה. און רשיל? און צייטעל?

[עס קומט אריין פנחס, אבערש פון מיטעלעם וואוקס, א מולער].

[די זעלבע און פנחס].

קנילה. פנחס?

צביה. (מיט אנגעלעכטער) דער חתן געהט, דער חתן געהט!

קנילה. (נישט אקוק אויף פנחס) ס'איז א סימז אויף גוטס!

איך האב געוואכט, אז דו וועסט היינט קומען, דו האבסט אפשר
געזעהען די קינדער, וואס?

פנחס. די קינדער? נין, נישט געזעהען, איך האב קיין
צייט געהאט, כ'האב געהערט אז די פאבריקע איז פערמאכט, בין
איך בכיין געקומען טאק.

קנילה. (אדערשראקענע) וואס רעדסטו, די טאכאטשנע
פאבריקע, ווער איז מיר, ווען פאר וואס?

צביה. פאר וואס האבען די קינדער דאס גאר נישט גע-
וואוסט פון דעם?

פנחס. איך ווייס אויך נישט אויף געוויס, כ'האב געהערט,
אין גאס רעדזעהלט מען אזוי.

צביה. מסתמא איז קיין ארבייט נישטא.

פנחס. (ווייזט ביים טיש) וואס ארט דאס דעם כ"עה"ב?
גאר נישט, אנדריסע דאנה האט ער מיט וואס די ווייב און קינד-
דער צו קארמנען.

צביה. אפשר מעהר ווי צוויי הונדערט מענשען לעבען
דאך פון דער פאבריקע.

קנילה. ווער איז מיר! אויב עס איז אמת, איז איין גאט
ווייס וואס וועט זיין. פונדעזעהן רובל א חודש — דאס איז דאך
קיין קליינעקייט.

צביה. אפשר איז מעהר נישט פערמאכט געווארען אויף
אקורצע צייט?

קנילה. באלד וועלען זי קומען, וועלען מיר זיך אלץ
דערווייטען. (נאך א קורצען שווייגען) צוויי הונדערט פארשוין! גרינג
אויסצוריידען: צוויי הונדערט מענשען וועלען בלייבען אהן ברויט,
אזא ווינטער... (אין שטוב קומען אריין צייטעל, רשיל און קדיש
צייטעל טראגט א פאקעט איינגעוויקעלט אין א פאפיער) אט זינגען
די קינדער! (קוקט אויף זיי שארף אן).

צייטעל. און רשיל. גוט גאבענדי!

קדיש. גוט יו"ט מאג מען זאגן.
 צווייטעל. אודאי, גוט יו"ט איז וועלען מיר זיין יו"ט רינגע?
 קיילה. מען האט טאקע פערשלאסען די פאבריקע?
 קדיש. פון וואנען ווייסטו דו?
 צביה. פינחס האט דערצעהלט, מען האט טאקע פערמאכט?
 רשיל. מען האט בעצאהלט פאר די גאנצע וואך.
 קיילה. וועה איז מיר! דער מאמע איז אנאנצען טאג
 ארומגעגאנגען אין גאס און האט א גראשען ניט פערדיקעט (ניט
 א קוק אויפ'ן פעקיל) וואס איז דאס פאר א פעקיל?
 פינחס. מען האט ניט געוואלט אויף ווי לאנג מען האט
 פערמאכט די פאבריקע?
 רשיל. די מאמע וועט זיין אין כעס, וואס מיר האבען
 אויסגעבראט געלד.
 צביה. וועסטו ניט זיין אין כעס, מאמע? מיר האבען
 געקויפט א פאטשילע.
 קיילה. א פאטשילע צו וואס?
 רשיל. איך האב געוואוסט א פרוהער, אז זי וועט דאס
 זאגן.
 צווייטעל. צו וואס — מיר דארפען אלע האבען א פאט-
 שילע, א טור, אין די גאנצע שטאט קען מען דאך שוין ניט געהן.
 קיילה. איך האב זיך אלץ ניט געוואלט גלויבען אז מען
 פלעגט זאגן, אז מען וועט די פאבריקע פערמאכען, אזא אוינגליק.
 צווייטעל. (כינדט פאנאדער דעם פעקיל) מען קען זיך
 דאך לעבענדיגערדייט ניט בעגראבען; ארבעט וועה גאר סאר א
 מציאה מיר האבען געקויפט...
 פינחס. (שטעהט אויף) א סיערע, א שווארצע? (אלע
 רינגלען ארום צייטלען).
 צווייטעל. (מאטערס זיך אויפגעדען דעם פעקעל) נו, פער-
 בונדען האבען ווי!

קדיש. (נעהמט ארויס פון קעשענע א פען-מעסערל און
 שנייט איבער די שטריקעל, אלע קוקען און שווייגען. צייטעל נעהמט
 ארויס א וואלענע טוך, א גרויסע).
 צביה. א גרויע?
 קדיש. א גרויע.
 קיילה. א שעהנע טוך, — נומא וואס צו ריידען... טהיי-
 ער? וועה איז מיר, אהן ארבייט...
 צווייטעל. (נעהמט פאנאדער דאס טוך) וועה נאר; אנרויס!
 צביה. זי איז גרעסער אפילו פון מיין פאטשילע.
 קיילה. ווי פיעל האט איהר פארט בעצאהלט.
 רשיל. איהר וואלט ניט זאגן, צייטעל, זאלען זי שטא-
 צען.
 פינחס. (קוקט דאס טוך פון אלע ווייטען) שטאצען —
 זאגסטו?
 קדיש. איך וויל שרעפען.
 רשיל. שווייג, דו ווייסט דאך.
 קיילה. (מיט א שוואכער שטייט) אודאי צוויי רובל הא?
 מען האט אייך בעצאהלט פאר די גאנצע וואך, הא?
 צווייטעל. (קוקט אויף קיילה'ן) וואס ביומו אזוי אימער-
 טיג, מאמע?
 פינחס. ס'איז גאר נישט.
 קיילה. וואס רעדסטו מיין מאכער? מיין הארץ שטארבט
 אין מיר אב יעדע מינוט... אזא ווייטער אנאוינגליק אוינער.
 צביה. ניש-קשה א גאט איז דא... איך שטאמץ אין צוויי
 רובל (מאפט דאס טוך).
 צווייטעל. (טהוט איהר אן אויף די פלייצעס) אבער ניט
 נאר א קוק, ווי גרויס זי איז.
 פינחס. איהר האט בעצאהלט, בעצאהלט... צוויי רובל
 מיט פונפציג קאפ.

צײַטעל. (צו רשילען) כ׳האָב דאָך דיר געוואָנט, אז ווײַ
וועלען נישט שרעקען.

רשיל. (צו קיילהן) מעסט נאָר אָן, מאַמע, (טהוט אָן
דאס טוך קיילהן אויף די אַקסלען) זעה, נאָר, ס׳זאָגט אַשענקײט, דאָנה
נישט, מאַמע,

קיילה. מיר איז אלץ איינס די טוך, יענע טוך, וויפּעל
האַט איר פֿאַרט בעצאָהלט.

צײַטעל. פינחס, האָט געטאַפּען.

פינחס. צוויי רובל מיט פֿיפּציג קאָפּיקעס?

רשיל. מיט זעכציג.

פינחס. אין צעהן קאָפּיקעס סך הכל נישט געמראָפּען.

קיילה. (געהט הערונטער פון זיך דאס טוך, קוקט
אויף איהר מיט גרויס אַנמט נפש) קינדער איהר וועט מיר
פאלגען.

צײַטעל. וואָס איז?

קיילה. טראַגט אָב צוריק די פאטשטילע.

רשיל. וואָס רעדסטו, מאַמע?

צײַטעל. מיינסט אין אַמת'ן מען זאָל אַבטראָפּען?

צביה. נו, קיילה, צו וואָס דארפט איהר דאָס? דער
אויבערסטער וועט העלפען... די וועלט געהט שוין אונטער,
וואָס?

פינחס. מען וועט ס׳וויסן נישט צוגעמען צוריק.

קדיש. די מאַמע דאָנהט שטענדיג; שטענדיג דאָנהט זי...

קיילה. מען דארף אָנווערען עפּעס וואָס (א קליינע
שמילקייט) קדיש, קום ווייז מיר די קראָם, וואו מען האָט דאָס
געקויפט, וועל איך איהר אלץ אַוועקגעבען.

קדיש. וואָס אַרט דיר?! (א קורצע דריקענדע שמילקייט
הערשט אייניגע מינוטען).

צײַטעל. (טרערען שטיקען איהר) מיר האָבען געקויפט די

פאטשטילע פון דעמטוועגען, יעדער פון אונז האָט זיך צוגיפּאָנע-
לענט, שוין דאָך לאנג צייט געווען צו קויפּען אַנייע פאטשטילע! און
אַיזטער... ווילסטו...

קיילה. (מיט א שוואכע שטים) פון מינעט וועגען?...

פאר מיר? צו וואָס דארף איך?

צײַטעל. וואָס הייסט צו וואָס איך, ביזט קיין מענטש
נישט, וואָס?

קיילה. איך?... אַך קינדערלאך, איך וויל מעהר נישט ווין

זעהן נחת אויף איך, מעהר גארנישט, אַהן דעם מאַכט מיר אויך
נישט אויס; ווין איך געה אַנגעטאָהן, און וואָס איך געה אַנגעטאָהן
מיר איז אלץ איינס...

רשיל. וואָס הייסט אלץ איינס! אויב מיר האָבען איין
מאָהל געקויפט, קענען מיר דאָך נישט אַוועקגעבען צוריק, דער באַ-
טע וועט אויך נאָר נישט זאָגען.

קיילה. דער מאַמע וועט אויך נאָר נישט זאָגען; — וואָס

אַרט מיר, וואָס ער וועט גארנישט זאָגען — איך וויל דאָך אלץ.

וואו מיר האלבען אין דער וועלט. אזא ווינטער אַהן אַרבייט, און

דער מאַמע... וואָס איז מיט'ן מאַמען גופא? ... דער מאַמע געהט

אויך ב״ה אים לעדיג.

קדיש. און וואָס איז דאָ דער גאַנצער רעש? (טהוט אן

ווידער דאָס טוך אויף די מאַמעס פלייצעס) זעה נאָר ווין עס קלייד

דיר די פאטשטילע!

קיילה. איהר ווילט מיר מאַכען פאַד אַינגע מן הסתם,

הא? כ׳האָב דאָך אייך געוואָנט, אז ב״י מיר איז רעכט אָן דעם

אויך! נאָר דער עיקר... (די ווערטער האקען איהר זיך אָב).

צביה. מען קאן דאָך מיט אַמאָל נישט אויפהערען זיין פאַ-
האזשע אויף אַמעגשען.

קיילה. זיין פאַהאזשע אויף אַמעגשען... אַמת מען קען

נישט, נאָר שמעל דיר זיך פאַר; די פאַבריקע איז צוגעמאַכט, גאט

דער לעבעדיגער ווייס, ווען עס וועט נאך ערשט זיין ארבייט פון דאס ניי-די גאנצע געלד ווערען, וואס זי האבען בעקומען איז הילף צעהן רובעלעס, און מען האט מיט אמאל אויסגעגעבען דערפון גאנצע דריי זילבערנע רובעלעס, אויף אזאך, וואס מען דארף גאר נישט.

רשול. מיר האבען בעקומען מעהר, ווי צעהן רובל. צייטעל. די ערשטע זאך, מאמע, הערשט שוין, אז מיר האבען בעקומען מעהר ווי צעהן רובל; צווייטענס קאסט די טוך נישט גאנצע דריי רובל, נאר אסך וועהנגער, און דריטענס זאג נישט: "אזאך וואס מען דארף נישט".

קנילה. קינדערלאך, איהר פערנעסט זיך מן-הסתם עס געהט אוינטער—אזא לענג; וואס איז גאר אייערע געלד, וואס איהר האט בעקומען; אויף אחרש, אויף איין חדש, אסור צער אויב דאס וועט קלעקען, אויף הייליגע נאמנות אז נישט, גלייכט מיר אז נישט... דערצו פערדינט דער טאטע אויך אקאפיקע נישט, מיר וועלען דאך פון הונגער פארגעהן, חס וחלילה... (אדריקענע דע שטילקייט, אלע בלייבען שטיין ארום טיש).

צייטעל. נשקשה: מיר וועלען פון הונגער נישט שטארבען.

קדיש. איך וועל ארויסנעמען פון באנק מיניע געלד, וואס דארף איך מיניע געלד—אויף נון, וואס?

רשול. און איך קאן אויך ארויס נעמען מיניע געלד. קנילה. איהרע "געלד" איהר קענט איהרע געלד? (מיט אביטערן שטייבעל). קהלעט מיר מיניע גענו!...

צביה. וואס איז דארטען אזוי?—אז זי וועלען איהר פערדינען, וועלען זי פון דאס ניי אוועקלעגען אין באנק.

קנילה. (ביטער) "מיניע געלד"—אכט רובעלעס, ווי די בערען, אביסליקע האט זי... כלעבען צביה, דו רעדסט, ווי אקונד.

צביה. וואס הייסט?

קנילה. אך קינד איינע... (אקליינע ווילע שטיל * ווי צו זיך) רבש"ע, דו ווייסט דאך אודאי גוט...! זיינע פערדינסטען די גרויסע... אויף שונאים נישט צו ווינשען, געהט ב"ה אום גאנצע צענע טעג, שרייט מיט די לעצטע כחות זיינע. לאזט די גאל און וואס?!... (און ציטעלעס זייט מיט טרערען) דיר ב"ה געהט שוין 21-טער יאהר און... (האקט זיך אפ, אקוקענענדיג אין פינגס ווייט) דיר וואלט זיך אויך געוואלט זיין ליטען גלייך...

צייטעל. פאר מיר האסטו נישט וואס צו זאגען. קנילה. (ווייזט אן אויף רשול'ן) זי ב"ה איז קיין קליין קינד; אודאי וואלט זיך וועלען, זי זאל אויך נישט אבשטעהן פון לייטשישע קינדער, פאר וואס נישט? און דער גאנצער גלויק, אז זי טהוט שוין אין פאבריקע... אט האט זיך אייך פלוטצונג פער-וועלט גאר אויסברענגען דריי זילבערנע רובלעס...

צייטעל. (אייפגערעגט) מיר האבען געקלעהרט אז ס'וועט דיר הנאה טאן, אדרבא... עטליכע טעג האבען מיר בכיון בע-האלטען פון דיר, אז מיר ווילען עפעס קויפען, און צום סוף... (שטארק) וואס דאנה'סטו אזוי, מאמע? וואס אדרבא זאג... קנילה. (נישט א טאך מיט'ן האנד אין דער לופט) עט... (א שטילע).

צייטעל. (ויצט ביים אויבען, דעם קאפ ארומער געלא-זען) איין מאהל אין צעהן יאהר...

[שוואל קומט אריין אין שטוב, א מענטש פון א יאהר 45 פון הויכען וואוקס, די בארד שווארץ, דאס פנים פאגער, געקליידעט אין א לאנגען מאנטעל מיט א וואלענער שאלקע אויפ'ן חאלו. הוסט אלע ווילע, פראגט אויפ'ן האנד פערשיעדענע אלטע קליידער.]

שוואל. גוט אבענד! (קוקט זיך ארום) וואס וועט איהר עפעס ווי אגנעבלאזענע אלע?

קני'לה. די קינדער זינגען געבליבען אהן ארבייט.
שואל. לייגט אויפן שטוהל די קליידער — פאנגט
אן ארונטער צוציהען פון זיך דעם מאנטעל (די פאבריקע האט
זיך צוגעמאכט!). מען האט דאך דאס געוואוסט א פרייהער, מען
האט שוין לאנג גערעדט דער פון אין גאס, אז מען וועט איהר צו
מאכען. אלע ארבייטער האט מען אָנגעזאגט?
פֿינחס. פערשטעקט זיך אָנגעזאגט.

שואל. (בלייבט א וויילע שטעהן אין מיטן חדר, אלע קו-
קען אויף איהם) בכ... (ער קלעהרט א ווילע) איז וואס, עסט
איהר זיך אָב אזוי די הארץ?

ציניטעל. (אויפגעקומט) מיר האָבען איהר געקויפט א
פאטשילע. ס'איז נאך נישט צייט אורא, וואס? און זי הייסט איהר
אָבראָגען צוריק אין קראָם.

שואל. (קוקט דורך די פאטשילע) מען וועט איהר נישט
צו געהען קארק... ווי פֿינעל האט איהר בעצאָהלט? ווער האט
אויסגעקליבען?

קני'לה. (צו שואל'ן) היינט, זאג דו: האט מען געדארפט
אויסברענגען דריי רובל אין אזא צייט?

שואל. דריי רובל קאסט זי?
רשיל. צוויי מיט זעכציג.
ציניטעל. זי האט מורא...

שואל. (פאנגט אן נאך א קירצען שווייגען) ווארט אויפֿלע
(ניט א וואָרף מיט די אויגען ארום) איך האָב שוין לאנג געקלעהרט
איך דאס צו זאָגען... מען דארף פרובען, אז עס האט זיך שוין יע
אזוי געמאכט. (מיט א זיכערען טאָן) אורא! ס'איז נישט גאר וואס
צו קלעהרען אָסך...

ציניטעל. (פרעהליך פלוצלונג) וואס רעדסטו דארטען, מאמע?
שואל. (קלעהרט, אלע ווארטען, וואס וועט ער זאָגען)
געלד איז דא... מען האט איך בעצאָהלט אין גאנצען די שכיחות?

רשיל. דרייזעהן רובל.
שואל. געלד וועט נישט אויספֿעהלען... און אויב עס וועט
פֿעהלען!.. וואס הייסט עס וועט פֿעהלען... נו בלייבט עס וועלען
מיר קויפֿען טאבאק, קינד, און מיר וועלען אליין אויסמאכען פא-
פֿיראָסען; פאנאָדערטראָגען וועל איך. און בכך וועט דער גאנצער
רויח בלייבען מיט אַזאָן אופן — בלייבען אין קעשענע.

קני'לה. איך האָב מורא...

שואל. נישט וואס מורא צו האָבען.

ציניטעל. ס'איז א סכנה זאך פון דעסטווענען.

קני'לה. אורא, א סכנה, איך האָב מורא!

שואל. (ניט א מאך מיט'ן האנד) קיין שום סכנה. נישטא

וואס מורא צו האָבען... ווער וועט קומען א הער? קינדער קומט
נישט.

ציניטעל. און וואו וועסטו פֿערקויפֿען די פאפֿיראָסען?

שואל. כ'וועל פֿערקויפֿען: קנאפ בעקאנטע המועד האָב
איך? כ'וועל מראָגען איבער די המועד.

קני'לה. כ'האָב מורא...

שואל. דו ביזט א נאָר.

קני'לה. עס שמעקט דאך מיט מורמע אזא זאך...

פֿינחס. נישט אזא מורא!

קדיש. ווער וועט וויסען דערפֿין.

שואל. אורא... ווער וועט וויסען? קיין שום סכנה אין

אז מען וועט אונז האפֿען, וועלען מיר זאָגען, אז ס'איז זאקאָנע
(פאר גבירה'שע המועד) זאקאָנע מעג מען דאך?

ציניטעל. (פרעהליך) ביזט גערעכט, מאמע! אמנא'יג-

פאל, א גאָלדענער, פא- וואס דאָבען מיר דאס ביז א הער נישט
געטהאָן, אָט וואס?

קני'לה. אין קיין שום סכנות איז דא נישטא זאָכסטו?

שואל. (מיט א זיכערקייט) קיין שום סכנה (אין ווייט

פון די קינדער). איהר וועט פערדינגען מעהר ווי פיעל איהר האט פערדינגט אין פאבריקע.

ציניטעל. אוראי... (א שטילקייט).

רשיל. נא איצער מעג מען דאך שוין אוראי קויפען א פאטשילע, הא?

שואל. (שאקלענדיג מיט'ן קאפ) בלי נדר, אזוי האב איך געזאגט, און אזוי וועט זיין, אם ירצה השם.

קיילה. וואס זאל איך רעדען... מין הארץ, זעצט אין מיר ווי מיט האמערס, איך האב מורא פון מין מויל ארויס צוברינגען, מיר וועלען זיך נאך חס ושלום אונגליקליך מאכען.

שואל. דו ביזט א נאר.

ציניטעל. (שמעהט אויף און געהט דאס טוך) זעה נאר, טאטע, די פאטשילע, גיב א קוק; מיר האבען געהאנדעלט א מציאה...

רשיל. מעסט אן אויף די טאמען...

קיילה. איך דארף נישט...

ציניטעל. (שמארק פֿרעהליך) מען דארף, מען דארף. (ווי קעלט אים קהל'ן מיט געוואלד אין די פאטשילע).

צביה. (און נאך איהר קדיש) טראגט געוונד...! טראג געוונד...!

[דער פֿארהאנג פאלט.]

צווייטער אקט.

די דיקרצה ווי אין 1-טען אקט, האלבען-טאג-צייט, צייטעל וויצט און כאטש פאפיראסען, געבען איהר וויצט מינחס, אויף זיינע פון די בעטען ליעגט שואל, ער איז קראנק, הוסט יעדער מאל.

ציניטעל. (צו פינחס'ן נאך א קורצען שוויגען)... ווי רעדסטו דאס אימנס, אין א צייט, ווען דו געהסט אום לעדיג? דאס איז איינמאל גערעדט; און צווייטענס, איז דער טאטע דאך אזוי קראנק.

פינחס. די פאפיראסען קאנסטו דאך דאמאלסט אויך מאכען; און איך וועל דאך אויך באזונדער פארדינגען, (א קלינגע שטילקייט).

ציניטעל. צו געהט איך פאר זיך די געלד צו, וואס איך פערדינג.

פינחס. און דו מינסט, אז דאס איז א חכמה אנגרויסע, וואס?

ציניטעל. און וואס וואלסטו זאגען, איך זאל זי לאזען פון הונדער אויסגען. דער טאטע זאל אזוי אויסגען ווי איטליכע הא? פינחס. וואס איז דאס פאר ארייד, פארשטעה איך נישט? ציניטעל. דער טאטע איז מיר טהייער... און א חוץ דעם... פינחס. און וואס זאג איך?

ציניטעל. אויב אזוי... (שואל הוסט). איז נא אדרבה זאג אליין: קען איך איצט קלארען אפילו וועגען חתונה האבען? (שואל הוסט). וואס איז דיר טאטע? (שמעהט אויף און געהט צו צום קראנקענס בעט. קוקט זיך איין, צוקט מיט די אקסלען, קעהרט זיך אום, און געהט אויף די שפיטץ פינגער, אויף איהר פרייערדינגען ארט). כהאב געמינט, אז ער שלאפט נישט.

פֿינחם. ער איז אויף.
צײַטעל. נײַן ער שלאָפֿט, פֿון שלאָף הוסט ער דאָס.
(פֿויעזע).

פֿינחם. פֿריהער פֿלעגסטו מיר אלץ זאָגען אז נײַן, וויל
איך האָב נאָך דעם פֿריוויר ניט געפֿטר'ט, און איצט...
צײַטעל. [קוקט שאָרף אויף איהם] ס'זאָר אַ אונטערשייד
עס איז דאָס צווישען אַ פֿרעמדען און צווישען אַניאויגען קינד...
פֿינחם. (אביסעל פֿעלעגען) אַנטקעגען וואָס זאָגסטו דאָס?
צײַטעל. איך זאָג דאָס אַנטקעגען דיר טאָקע, אז דו וואָלט
געווען אַ זון, און דײַן טאָטע וואָלט חס ושלום געלעגען קראַנק,
וואָלט דיר אין קאָפּ ניט געלעגען צווייגע זאָכען. קלעהרען אַפֿלו
וועגען חתונה האָבען אין אזא אופן טאָר מען אויך ניט... און
אחוץ דעם...

פֿינחם. אדרבא, איך האָלט זיך נאָר ניט פֿאַר אַ פֿרעם-
דען, אָבער... איך וועל בעסער ניט רעדען... (א קליינע
ווילע שטיל אַרום. ער גלעט איהר דײַ האָר). דו זעהסט אזוי
שלעכט אויס. (שטיל).

צײַטעל. (מיט אַ שמיכלעל) אַראָב, פֿון וואַנען קען דאָס
אַרויף?

פֿינחם. (בייגט צו איהר קאָפּ צו זיך) אַ מאָל בײַמ דו
געווען שעהנער... (קוישט איהר).
צײַטעל. (אין כעס) לאַז מיר צו רוה; איצט איז ניט
דײַ צייט דערפֿון.

פֿינחם. (פֿערשעמט) בײַמ גערעכט.
צײַטעל. איך האָב דאָך דיר שוין געזאָגט, אז דו בײַמ
אַ פֿרעמדער מענטש, און דו קענסט דאָס ניט פֿיהלען, דאָס וואָס
מיר איז...
פֿינחם. (אויפֿגערעגט) איך... איך פֿיהל ניט דאָס וואָס
דיר איז... איך?!

צײַטעל. בכלל...
פֿינחם. וואָס "בכלל", נאָר אַ פֿרעמדען האָלטו מיר?
צײַטעל. איך וויל נאָך אליין ניט וואָס דו בײַמ מײַנער.
פֿינחם. בײַמ עפעס אַ מאָדנע הינט. און איך הײַב דיר
ניט אָן צו פֿערשטעהן.

צײַטעל. איבעריגס איז מיר נישט וואָס צו פֿערשטעהן.
פֿינחם. האָסטו מיר הינט דערקענט, וואָס?
צײַטעל. בײַמ גערעכט. איך האָב צו דיר קיין תענות ניט.
פֿינחם. איך פֿערשטעה אַ וואָרט ניט... (ווענדט זיך אָב).
צײַטעל. בײַמ מיר איצטער אָפֿשר מײַנער, נאָך מעהר
ווי פֿריהער; נאָר אלץ איז אַ זאך וואָס געווען...

פֿינחם. (דערשראָקען) וואָס היסט: וואָס געווען... וואָס
מוטשעסט מיר... וואָס איז דאָס פֿאַר אַ האַלבע ווערטער?
צײַטעל. איך ריר מיט האַלבע ווערטער, וויל איך וויל
ניט דײַ שטובֿיגע אָנמאָכען קיין עגמת נפשׁ. אַט וואָס...
פֿינחם. (אויפֿשמעהענדיג) מיר?... עגמת נפשׁ... אויב

דו האָסט מיט מיר וואָס צו רירען, מאָ ריר...
צײַטעל. בײַ וואַנען איך וועל נאָך קענען וועל איך שווי-
גען. דײַ האַרץ ריסט מיר אויס אויף דײַ טאָמען... און אָפֿשר?...
פֿינחם. מעהר וועל איך ניט פֿרעגען. דו...

דער דאָקטאָר. (קומט אַרײַן אין שטיב, אַ מענטש פֿון אַ
יאָהר 35, פינחם און צײַטעל שטעהען אויף) גוט מאָרגען! דאָ
איז דער חולה?
פֿינחם. דאָ.

דאָקטאָר. [ציהט אויס פֿון זיך דעם מאַנטעל, זוכט אַז-
אַרט, וואו איהם אַוועק צו לייגען].
פֿינחם. איך וועל איהם צו האַלטען. (דער דאָקטאָר גיט
איהם איבער דעם מאַנטעל).
צײַטעל. לײַג אַוועק דאָ אויפֿן שטוהל.

דאָקטאָר. נישט-קשה, ליגט אוועק וואו עס איז. (ער געהט צו צום קראנקענס בעט) ער שלאָפט, ווער איז ער, אייערער א פאָטער?

פֿינחס. (געהט צו געהענטער) איהרער א פאָטער.

דאָקטאָר. אציט אז ער איז שוין קראנק?

ציטעל. שוין לאנג אז ער פיהלט א שטעכענעם אין האר-צען, נאר אנדער געליגט האט ער זיך ערשט א טאג פיער.

דאָקטאָר. רעכט! מיט וואָס פערנעהמט ער זיך.

ציטעל. (מיט א ביטערען שמייכל) ער האנדעלט מיט אלט-ווארג.

דאָקטאָר. [קוקט זיך ארום] אין ער הוסט?

ציטעל. וואָס הייסט געהוסט, ער הערט ניט אויף צו הוסטען. (שאל פאנגט אן צו הוסטען) אזוי אט שטענדיג ווי זי הערען. [מרעט צו געהענטער צום בעט] דו שלאָפט טאטע? דער הערר דאָקטאָר איז געקומען, טאטע!..

שואל. (עפענט אויף די אויגען)

ציטעל. דער הערר דאָקטאָר איז דאָ.

דאָקטאָר. (געהט אן שוואלן פאר'ן האנד און טאפט דעם פולס) מען דארף איהם אנדער וועטצען (צו שוואלן) וואָס איז אייך. שואל. דין הארץ... (ער סטארעט זיך אנדערצוועטצען).

ציטעל. [העלפט איהם זיך אנדערצוועטצען].

דאָקטאָר. (ציהט ארויף דאָס העמד ביי שוואלן עטוואָס העכער, דערוועגט א דארען און איינגעהיסקערטען קערפער) אָפּשר איז דאָ אַרײַנער האַנדמוך? [ער קלאַפט מיט די פֿינגער איבער שוואַל'ס ברוסט, איבערן פלוצע און ניעדריגער].

ציטעל. [לויפט היין און צוריק און זוכט, זי געהט אַרױַג-טער דעם איינגעשמוצטען האַנדמוך, וואָס היינט בייס טהיר, בע-קוקט און היינט אויף צוריק] נישטאָ קיין ריינער האַנדמוך, ענטשול-דיגט הערר דאָקטאָר...

דאָקטאָר. (קלעהרט א וויילע) ניט וואָס עס איז.

ציטעל. (זוכט נאָך אמאָל, געהט אַרויס פון קא אַד א ריין העמד אין טראַגט צו צום דאָקטאָר). איך וועל אַברייסען פֿון דעם.

דאָקטאָר. ניט נויטיג, ניט נויטיג. (ער געהט פון צייט-טעלס האנד דאָס העמד, ליגט איהר אויף שוואלס ברוסט, און הערט דורך דעם שוואלס אַטהעם) עס טהוט אייך וועה?

שואל. יע.

ציטעל און פֿינחס. (שטעהען ביידע געבען בעט)

דאָקטאָר. שוין לאנג אז איהר פיהלט דעם וועהמאָג?

שואל. מעהר ווי א יאהר, יא!

דאָקטאָר. און איהר זינט קיין מאל געוועזען ביי א דאָק-טאָר, דין גאנצע צייט? איהר קענט זיך ווידער ליגען.

שואל. קיין מאל ניט.

ציטעל. (לייגט אנדער שוואל'ן) ער האט זיך קיין מאל ניט געקלאָגט...

דאָקטאָר. שעהן!.. א טינט און פערער איז דאָ ביי אייך?

ציטעל. [צו פֿינחס'ן] חאפ זיך אַרײַן צו א שכן בעט א טינטען פערער.

פֿינחס. [אײַלענדיג] דין מינט.

דאָקטאָר. (צו שוואל'ן) און דער קאפטהוט וועה?

שואל. דער קאפ... אלע גליקער, יעדער גליקער בע-וונדער טהוט מיר וועה.

ציטעל. (רוקט צו א שמוהל), וועטצען זי זיך הערר דאָקטאָר.

דאָקטאָר. (געהט פֿון איהר האנד דעם שמוהל און וועט זיך ענטקעגען קראנקע).

שואל. נישטאָ קיין כוחות... ווי אימנעצער וואלט זי צוגענומען...

דאָקטאָר. גענוג, רעדט נישט קיין סך (פינחם קומט צוריק מיט מיט און א פערדער אין האַנד, נאָך איהם קומט אריין קיילה). פינחם. (טראַגט אונטער דעם דאָקטאָר די מיט און פע-דער) צו צווייטן געמוט לויפֿען, איידער איך האָב געקראָנען. קיילה. (געהט צו צום בעט און שטעהט אָהן ווערטער). דאָקטאָר. (צו צייטלען) דאָס איז אייער מוטער? קיילה. יע... וואָס איז הער דאָקטאָר? וואָס? ס'איז דאָ א האַפנונג ער זאל אין נאָכען פון בעט אראָב?

דאָקטאָר. איך דיינק... קיילה. ווי געפינט איהר איהם? דאָקטאָר. די ברוסט איז איהם שוואַך... ער האָט קיין כח... קיילה. (שאַקלענדיג מיט'ן קאָפּ) פון וואָנען זאל ער האָ-בען כח...?

דאָקטאָר. (געהט אַרויס פון טאש א קליין ביכעל, לייגט אויפ'ן קניע און שרייבט. אין שטוב איז שטיל) ער האָט קיין מאָל געשפּיט מיט בלוט? (קוקט אויפ'ן חולה). צייטעל (גייט זיך א טרייסעל). קיילה. נון, (שפּיט אויס אַן אַזיט).

דאָקטאָר. (רייסט אַרויס דאָס פערשרייענע בלעמל פון ביכעל) דאָ האָב איך אייך פערשרייענען א רעצעפּט, איהר וועט אוועקגעבען מאַכען איהם, אין אפּטיק. אַנמאָל אין צוויי שעה צעהן טראָפּען אין א טעה לעפּעלע וואַסער. (קוקט אַרום) דאָ מאַכט מען ביי אייך פאַפּיראַסען, וואַרשיינליך אין שטוב הערט זיך דער מאַכאָ. דאָס איז אַם געפּהערליכסטען פאַר קראַנקע (אין קיילה'ס זייט) און איבערהויפט פאַר אזא שוואַכע ברוסט ווי ביי אייער מאַן איז... קיילה. (דורך טרעהרען) דער ביטערער מול מינער, דאָס

איז אונזער גאַנצע פרנסה... אונזער שטיקעל חיונה... פריהער פלעגט ער עפעס פאַרדינען—די קינדער האָבען געטאָהן אין פאַב-רוקע—געקאפּאָיעט זיך...—אַנאַרבעט אַפּינסטערע... אָהן הערצער זינען זיי געבליבען... צייטעל. איך בין געוונד; איך פיהל מיך גאַרנישט. איך...

דאָקטאָר. אָבער דער מאַכאָ דאָס איז "אסם" פאַר'ן קראַנקען ריכטיג גיפֿט, און אויב איהר ווילט נאָר, אז ער זאל געוונד ווערען, וואָ מוזט איהר זעהן דעם גיפֿט צונעהמען, ער האָט געקעמט בלויז צולעב דעם מאַכאָ אליין זיך אַנדערלענען. צייטעל. אָפּשר קאָן מען איבערצאמען מיט אפּאָר-האַנג.

קיילה. וואָס איבערצאמען? צייטעל. צווישען מיט און צווישען בעט פאַרהענגען מיט אפּאָרהאַנג. דאָקטאָר. (מיט אשמייכל) דאָס וועט גאָר נישט העלפֿען (נעמט זיין מאַנטעל).

קיילה. (זוכ האַמין קעשענע, רופֿט אָב צייטלען אַן אַזיט). דאָקטאָר. (בעמערקענדיג וואָס קומט פאַר) מען דאַרף נישט; ס'איז נישט געטהאָן קיין געלד, (קיילה און צייטעל בלייבען אווילע פּערוואַונדערט שטעהן אויף איין אָרט, קוקען אויפֿן דאָקטאָר). קיילה. א... אדאָנק, מחמת דעם האָבען מיר מאַקע ביי אהער נישט גערופֿען קיין דאָקטאָר... משמרת חולים רעצעפּ-טען... (עס האקען איהר זיך אָפּ די רייד).

דאָקטאָר. א דאָקטאָר האָט איהר געדאַרפט רופֿען. עסען קענט איהר איהם געבען וואָס ער וועט וועלען אויסער ביטערע זיי-ערע נישט. און דער מאַכאָ אַט וואָס... מאַרנען וועל איך קומען נאָך אַמאָל... אונטען מאָג... (געהט אָב). צייטעל. אַמיערער מענש.

פֿינחס. אַנטער מענש.
 קיילע. (נאָך אַקורצען שוויגען) וואָס האָב איך געקענט
 זעהן און וואָס האָב איך געזאָלט טהאָן... איך האָב אין קעשענע
 סך הכל געהאט עטליכע קאָפּיקעס, האָב איך איהם געציטערט צו
 געבען טאָמער ווערט ער אין כעס און וויל נאָר ניט געהען...
 נאָר זעה נאָר, ווי ער האָט אלץ פערשטאנען!
 פֿינחס. איך וועל געהן און אוועקגעבען דעם טינטען
 פערדער, (נעהמט דאָס טינט און פערער און געהט אַרויס),
 קיילע. (צו שוואַל) נו ווי פֿילסט זיך איצטער?
 שוואַל. (קערעצעט).
 קיילע. אזוי שלעכט איז דיר?...
 שוואַל. (רעדט מיט גרויס מאַטערנעס) כּוּהאָב געזאָנט אז
 דער מאַבאק... דער מאַבאק פרעסט מיר אויף... מיין קוילער...
 מיין... (פערהוסט זיך).
 צייטעל. אָפּשר זאל מען בעטען ביי צביהן זי זאל אָב-
 טרעטען איהר שטוב, און ביז וואַנען דער מאַטע וועט געוונד ווע-
 רען, וועט זי שלאָפען דאָ ביי אונז.
 קיילע. מען קען דאָס פון איהר ניט פערלאנגען, זי איז
 דאָך מיט אַ קליין קינד. וואו איז זי יעצט?
 צייטעל. (בלויבט שטעהן—טיף פערטראכט).
 קיילע. (צו צייטעל מיט דאנה) וואָס האָסטו זיך אזוי
 פערקלערט? (קוקט דורכדרינגענער אויף איהר).
 צייטעל. (האפט זיך אויף) אָט אזוי. נאָרנישט, וואָס
 זשע וועט זיין?
 קיילע. גאָט וויל.
 צייטעל. איבערצאמען דארף מען, מען מוז.
 פֿינחס. (קומט אַריין).
 צייטעל. מען דארף אַרויסנעהמען די איבריגע געלד
 פֿון באַנק, וועט דאָס זיין אויף אַ דאָקטאָר, און אויף רפואות...

פֿינחס. (נעהמט אַרויס פֿון קעשענע אהאלבען ריכל און
 דערלאנגט קיילע) נאָט אייך געלד. מען דארף באלד געהן מאַכען
 דעם רעצעפט.
 קיילע. (ויפצט זיך אָב, נעמט ביי איהם דאָס געלד)
 כּוּהעל דיר אוועקגעבען אַס ירצה השם... נשקשה... דער אוי-
 בערסטער האָט זיך נאָך אין גאַנצען ניט אָבגעטאָן פון אונז...
 וואו איז די פאַטשטילע, מיין מאַכטער... זיין חסד איז נאָך גענוג
 גרויס... (ווכט מיט די אויגען אַרויס) די אלטע פאַטשטילע מיין
 קינד גיב מיר...
 צייטעל. (טראָגט איהר צו די פאַטשטילע).
 שוואַל. (מיט אַשוואַכע שטים) קמלה! קמלה!...!
 קיילע. (נעהט צו).
 שוואַל. אָפּשר קאָנסטו מיר קויפען אַנאַפּלעצין... אָב-
 אַפּלעצין אָה, אַברעקיל אַפּלעצין... כּוּהעל זיך נאָר מחיה געווען...
 וואָס האָט דער דאָקטאָר געזאָגט?
 צייטעל. וועסטו אין גיכען געוונד ווערען זאָגט ער.
 קיילע. (צו צייטעלען) מיר דאָכט זיך אז ביי דיר איז
 געווען קליין געלד; גיב מיר אויף צוקאוועסן.
 פֿינחס. אָפּשר דארף מען אַריבערגעהן אין משמרת
 חולים, געהען ביי זי אַצעטעל?
 צייטעל. (דערלאנגט קיילען עטליכע קופערנא מטבעות)
 כל זמן מען קען דארף מען אַהין גיט געהן.
 קיילע. (ויפצט געהט אַרויס).
 צייטעל. (רעקט צו מיט אַביגען פאַפיר דעם מאַבאק
 וואָס ליגט אויפן טיש) מען מוז דאָס נאָך האַלטען דעם סם אויפן
 טיש... אַנאַייגענעם מלאך המות! אָך... ווי ווערט מען פטור
 פֿון איהם. (זעצט זיך ביים טיש, און שפאָרט זיך אָב אויפן
 האַנד).

פֿינחס. (וועצט זיך נעבען איהר) וואָס בונסמא אזוי צוקלעמט?

ציניטעל. לאָז מיר צורה... לאָז... (דריקט מיט די האנד אויפֿן ברוסט. (אדריקענדע שטילקייט).)

שוואַל. (הוסט).

ציניטעל. (שטעהט אויף, געהט צו צום קראנקענס בעט), מאַמע אָפּשט וועסטו געהמען אַביסל כּוילד? ער שלאָפט שוין ווײַטער כּווייט אלס נישט צו ער שלאָפט דאָס אלץ, צו דאָס איז פון שוואַכקייט, ווי שווער איהם איז צו אַטהעמען!

פֿינחס. (געהט צו צום בעט) ער שלאָפט דאָך, דו זעהסט נישט. (קערט זיך ווידער אום אויפֿן אָרט).

ציניטעל. (קערט זיך אום פֿון קראנקענס בעט) גאָט ווײַס ווען ער וועט בעסער ווערען! (וועצט זיך אנדער פער-הוסט זיך).

פֿינחס. דו האָסט אויך אָנגעהויבען הוסטען דין לעצטע צייט. בײַמ אזוי אַראָב פון צורה... (ראַיעט מיט'ן פינגער אין דעם מאַכאק) דאָס ציהט אלץ אין זיך אַרײַן אַט דעם שטויב פון מאַכאק. דאָקטוירים זאָגען, אַז דאָס איז אַנעפֿערליכע זאך צו דין לונגען...

ציניטעל. (פֿערקלערט זיך שטארק).

פֿינחס. בײַמ אומעטיג... און פאר וואָס קען איך נישט קלוג ווערען, אַז איך זינט לעבען דיר, רײַסט מיר עפֿעס דאָס האַרץ. מיר ווערט אַלס אויך אומערדיג, נישט וויסענדיג פאר וואָס, מיר האָבען דאָכט זיך געדאַרפט זײַן פֿרעהליך. פֿערקעהרט... דו זאָגסט אָפּשער...

ציניטעל. (אויפֿגערעגט) הער אויף... ס'איז מיר איינע שווער אויסצוהערען אַלע רייד, (קלערט אווילע) איינע דאַרף מען שוין אָן אַלץ פֿערגעסען. אַ מאַך מאַהן מיט'ן האַנד אויף אַלץ... פֿינחס. (שפּאַרט אײַן מיט די אויגען אין איהר) אוידער

דער דאָכטאַר איז געקומען האָסטו דאָ אָנגעהויבען מיט אַהאַלבען לשון וואָס איך האָב אַ וואָרט נישט פֿערשטאַנען, און איינע ווידער נאָך אַ מאָל דין זעלבניגע, שוין דרייַ יאָהר אַז מיר קענען נאָך, און דו דעררעדסט דאָ עפֿעס נישט... עפֿעס בעהאַלטסטו פֿון מיר, און דו נעמסט מיר דערמיט אַשטיק האַרץ אַרײַן... דו בונסט אַז אַזאַ נאַר בײַן איך, אַז איך פֿערשטען גאָר נישט... איך פֿערשטעה נישט...

ציניטעל. וואָס פֿערשטעהסטו?

פֿינחס. איך פֿערשטעה נישט... אַחוץ דעם מאַמענס קראַנקייט איז דאָ עפֿעס פאַרדאָן נאָך אַזאַך, און דערמיט שטיקסטו זיך, ווילסט מיר נישט אויסזאָגען, האָסטו מורא... און פאַר וואָס זאָל איך דאָס נישט וויסען? איך מעג דיכט זיך אַלעס וויסען...

ציניטעל. האָסטו אַטועה, דו פֿערקלערסט, ער ווײַס וואָס... אַכער דו האָסט אַטועה—איך זאָג דיר נאָך אַמאָל... פֿינחס. אויב אזוי, וואָס זשע נעמסטו מיר מיין געזונד אַרײַן?

ציניטעל. אַז איך וועל דיר אויסזאָגען דעם גאַנצען אַמת וועט דיר אַסך מעהר געזונד קאָכען, ווי איינער... (פאַר הוסט זיך).

פֿינחס. מיר דאַרפסטו אַלץ דערזעהלען...

ציניטעל. (שטעהט אויף און נישט אַקוק צום קראנקענס בעט) און וואָס וועט דערנאָך זײַן... ער שלאָפט (קעהרט זיך אום אויף איהר אָרט) וואָס וועט דער נאָך זײַן? (שטיל)

פֿינחס. (ענערדיג) בעסער וועל איך שווייגען...

ציניטעל. אויב דו עקשהנת'ט זיך אײַן וועל איך דיר דערזעהלען (שטיקט זיך מיט די ווערמער) בײַ מיר אַז נאָך אַלעמען.

פֿינחס. (ערשראָקען) וואָס נאָך אַלעמען.

ציניטעל. (קוקט זיך ארום ווערט מוידמבלאס) מיר איז
ניט גוט...

פֿינחס. וואס ביזטו אזוי בלאס געוואָרען מיט אמאל...
ציניטעל. (פאנגט אן זיך טרייטלען אין קעלט) איך האָב גע-
זאגט... (מיט גרויסען) איך האָב געמיינט אז איך וועל קענען... סוף
כל סוף נאָך אזא בישער, פינסטערן לעבען, אמאל אייסרוהען דין-
בער לעבען. אלעבען מיט מענטשען גלייך: — אָבער איצט...
(ניט איהם שטייט אויס מיט בלוט) נא דיר נא... גיב
אָקייט. פֿינחס. (פערוויירט) וואָס? ... בלוט... דו שפּיטסט מיט
בלוט!...

ציניטעל. גענוג איצט, זיך און ווארט אויף איין נאך
נאך...

פֿינחס. (ערענט) דאָס איז שוין לאנג... אז דו... שוין
לאנג? ... און דו רעדסט אוואָרט ניט, וואָס האָסטו דו ביי ערסט
אוואָרט ניט דערצעהלט... מען האָט דאָך געדארפט פֿרעגען א
דאָקטאָר...

ציניטעל. (ווייט די אויגען) וואָס האָב איך וואָס צו פרע-
גען? וואָס וועט שוין איצט העלפֿען דער פֿרעגען? זאָ ווי זאָ איז
דאָך אזאך וואָס פֿערפאלען... צו וואָס איז דין רייד...

פֿינחס. (שלאגט איהר איבער) וואָס רעדסטו נאָרשקייט
וואָס רעדסטו? ... מען מוז... (דער קול האָט זיך אים אָב)
וואָס רעדסטו אזויגער רייד? ... (ער וויינט, זיך אָבשפארענדיג
אויפן האַנד).

ציניטעל. וואָס זאל איך דערצעהלען... און צו וואָס
וואָלטו זיך אָבעסטען דין האַרץ, און צווייטענס... האָט דו בייט
אנ'אייגענער מענטש, פון דעסטוועגען... צו וואָס זאל איך דיר
דערצעהלען, אז איך בין א געפערליכע!...

פֿינחס. אָבער הער זיך אויף צו מאַכען נאָריש—הער אויף

ביים נאָך ניט אזא געפערליכע... דו וועסט נאָך ווערען געוונד!
גלויב מיר, ציטעל, דו וועסט זיין אנגענומען...

ציניטעל. מו פאר וואָס ביזטו אַטויטער געוואָרען, דער-
זעהענדיג דין בלוט?

פֿינחס. אַטויטער?! ... איך האָב זיך דערשראָקען...
בלוט אשפּילכעלע איז דאָס וואָס (אשטילקייט) :

ציניטעל. אז איך וואָלט דאָס געקענט אויף אַ חרש, אויף
איין חרש האָט... נישט אָנועהן דעם טאָבאָק... אַרויסחאָ-
פֿען זיך דאָ פון קעלער... איך פֿיהל, איך פֿיהל... אז דער
מוידט...

פֿינחס. (שלאגט איהר איבער) וואָסער מוידט, רייד ניט
אזעלכע רייד, איך בעט דיר, זאָג בעסער, ווען האָסטו זיך אַרום
געזעהן, אז דו ביזט קראַנק?

ציניטעל. נאָך אין פאַבריקע האָב איך געפֿיהלט ווי איין
וועהמאָג... דין טאָבאָק האָט זיך מיר ביסלעכווייז, אליץ מעהר און
מעהר איינגעגעסען אין דין ביינער, געשפּארט געשפּארט אויפן האַר-
צען, נאָר דארטען האָב איך אויף דערויף ניט געקוקט; צווישען
מענטשען פֿיהלט זיך דאָס אזוי ניט: אויפן זינגען איז מיר ניט אַרויף
געקומען אז איך בין א מענטש אפּערלאָרענער... נאָר דאָ איז מיר
אליץ קלאָר געוואָרען מיט אמאל...

פֿינחס. אין פאַבריקע נאָך, (ארייקענדע שטילקייט,
(ערענט) ציטעל! (נעהמט איהר אַן ביים האַנד).

ציניטעל. וואָס.

פֿינחס. (מיט א זיכערע שטים) דו וועסט זיך פון דאָנען
ארויסקלייבען, אויף אַ חרש צייט וועסטו זיך פון דאָנען אַרויס קליי-
בען—דו הערסט?

ציניטעל. (קוקט איהם אן) וואהנין? מיט וואָס?
פֿינחס. מיר וועלען אויפּוועקען אַוואַרעמען צימער... דו

וועסט זיך ארויסקליבען... איבערנוואלד וועל איך דיר ארויס
נעהמען פון דאנעם.

ציניטעל. און דער טאטע?

פינחס. דו קענסט איהם מיט נאָר נישט העלפען. און
רשיל איז דאָך אין שטוב.

ציניטעל. און ווער וועט זיך נעכען אויף חיונה?

פינחס. איך... (ענערגיש) ציטעל! (ציהט איהר פאר'ן
ארכל) פאלג מיך, דו מוזט מיר פאלגען... איך וועל פערדינען...
איך פערדינען דאָך... וואָס וועסטו צו ליגען?...

ציניטעל. און מיט וואָס וועל איך לעבען... איך וועל
דאָך נאָר נישט טהאָן... מען דארף דאָך לעבען!...

פינחס. (נעהמט איהר אַן פאר'ן האַנד) נישט אַ קוק (ווייזט

אויף זיין רעקעל) מיין סורדוציק, מיין לעצטען סורדוציק! וועל איך
פערקויפֿען, צו וואָס דארף איך איהם?.. (רייסט אַרונטער פון זיך
דעם זינגער מיט דער קייטעל) דאָס דארף איך אויך נישט... אלץ
פערקויפֿען!... ביזן לעצטען פאַדעם זיך פערקויפֿען, און דו וועסט
זיך קענען אַברוהען!.. דו הערסט ציטעל?..

די פאַבריקע, און ווער איז שולדיג אין דעם? ווער האָט דו

האַסט מיר די מינוט געדאַרפט דערצעהלען (דורך טרעהרען) איך
וועל דיר לאָזען פאלען... איך... דו ווילסט, דוכט זיך, דו קאַנסט
מיד—דו קאַנסט מיר נאָך נישט ציטעל... (מרייסעלט איהר האַנד)
איך זאָג דיר, אז דו קאַנסט מיר נאָך נישט... איך זאָג דיר...
(שמיל. ער קוקט איהר שאַרף אָן).

ציניטעל. די מאמען קען איך דאָס נישט דערצעהלען...

איך קאן דעם טאמען אזוי נישט לאָזען, און צווייטענס—ווי אזוי?...
שוין וועל איך קענען אפילו אויף אַמינוט לאָזען אַט די שטיב אזוי?...
(פערקלעהרט זיך אַ רגע) איך קען דאָס די מאמען נישט דערצעה-
לען, איך קען נישט...

פינחס. ציטעל!..

ציניטעל. בשום אופן נישט! (פערצווייפעלט) וואָס ס'וועט זיין
וועט זיין...

שוואַל. ציטעל.

ציניטעל. (געהט צו)

שוואַל. (שווער) מיר איז זעהר שלעכט... האָט מען גע-
בראַכט די רפואות?

ציניטעל. מען איז אוועק, טאטע, אין אפטיק. ס'איז דיר
אזוי שלעכט, טאטע?

שוואַל. וואָס האָט געוואָלט דער דאָקטאָר?

ציניטעל. דער דאָקטאָר האָט געוואָלט, אז דו וועסט און
גיכען געוואַנד ווערען (פינחס געהט צו צום בעט).

שוואַל. (מיט אַ זיפֿן) גאָט ווילט, אַ-אָה גאָט ווילט...
פינחס?..

פינחס. איך, וואָס מאכט איהר?

שוואַל. אז איך וואָלט געקענט אויף אַ רגע... ארויסגען
פון דאנען... אויף אַ רגע... איך האָב קיין אַסעקס נישט...

איך ווער אַ דערשטיקטער... דער טאַכטאָן... (שלאַפט איין).
ציניטעל. (שמיל) ער איז אַנטשלאָפֿען געוואָרען (טרעט

אַב פון מיט אויף די שפיטץ פינגער. הינטער איהר געהט נאָך
פינחס)

פינחס. (נאָך אַ קליינעם שווייגען) מיין זינגער וועל איך
מעהר נישט טראָגען... נישט טראָגען איהם מעהר...

קינדה. (קומט אריין) נו וואָס הערט זיך? אַ האַלבען
רובל קאָסט די רפואות; אין אַ האַלבען שעה אַרום וועט זיין פאַר-

טיג... ווי האָט ער געשלאָפֿען? (געהט צו צום בעט) ער
שלאָפֿט... רק ער שלאָפֿט, וואָס שלאָפֿט ער דאָס רק? (טרעט

אַב פון בעט) אָפֿטער וועט זיך גאָט מרחם זיין. — (קוקט זיך איין
אין ציטעלען) וואָס איז מיט דיר? זעה ס'אַר אַ צורה דו האָסט?

ציניסעל. וואָס פאַר אַ צורה זאַל איך האָבען? די גרויסע נחת... האָסט וואָס געגעסען, מאַמע? די האָסט דאָך אַ גאנצען מאָג נאָך אין מויל נים געהאט...

קיילה. איך? ... ביזט נאָר אַ קינד; וואָס האָסטו זיך פער'דאנהט פאַר מיר? ... (צייטעל טרעט אָב אין אַ ווייט און רייכט די אויגען) הער אויף צייטעל, וואָס קאָן מען העלפען? אָפּשר וועט דער אויבערשטער פאַרט רחמנות האָבען... און די האָסט עפעס געגעסען? ...

ציניסעל. כּיהאָב געגעסען... קיילה. (פערצווייפעלט) קלעהרען... ווי אַ מענטש טאָר דאָס נים קלעהרען... ווי מען טאָר דאָס נים... איך האָב גע- מיינט: אַט די קינדער ווערען גרעסער... וועט אביסעלע גרינגער ווערען... און האָסט דיר היינט מיט אַ מאָל... די קינדער אָהן אַרבייט, ער קראַנק... מהו... (צו געדעקט דעם טאכט) און זי -- אוהר פנים, ווער זעהט ווי זי ווייזט אויס, אז עס וואָלט זיך דאָך עפעס מאַכען אנאָדער מיין פאבריקע, אנאָדער סאָרט אַרבייט... וועלכע עס איז און איצט גאָט ווייס... וואָס זאָגט מען אין שטאָרט ס'איז נאָר קיין האַפנונג נישטאָ מעהר...

פינחס. די פאַבריקע... וואָס איז די גליקען אינפאָבר- קע? ... וואָס האָט מען פון איהר? ... קיילה. וואָס רעדסטו עפעס? ... ס'זינטש וואָס האָט מען פון איהר; און ברייט דו שפּילסט זיך היינטגע צייטען וואָס? ווי נים, וויפיל זי האָבען דאָרט נים פערדרינגט האָבען זי פאַרט פערדרינגט; פון דעסטוועגען ווי זאָגט מען, איז אלץ געווען מיט אַ דרך... איך אליין...

שוואַל. קיילה! ... קיילה! ... די בויט דאָ? קיילה. (געהט צו צום בעט) די ווילסט עפעס וואָס? שוואַל. (שווער) ס'איז מיר שלעכט... שלעכט... איך

ווער אַ דערשטיקטער... כּיהאָב נים מיט וואָס צו דישען... אָפּשר איז דאָ אנעצה וואָס נים איז...

פינחס. אין הקדש אָפּשר? ... קיילה. אין הקדש אויב מען, וועט צוגעהמען. שוואַל. (זיפצט) ג-ג-ג... נים אין הקדש... דאָ אין שטוב... ס'איז מיר שלעכט... די כוחות געהען מיר אויס... בריינגט די רפואות... דעם טאכט, געהט צו... אי... דער דאָקטאָר... וואָס האָט געזאָגט דער דאָקטאָר?

קיילה. וואָס פאַר אנעצה קען מען זיך געבען? וועה איז מיר, וואו ווענדט מען זיך, צו וועמען ווענדט מען זיך! ... שוואַל. נים אין הקדש נאָר... גיין... דאָ אין דער היים... בי זיך אין די אייגענע פֿינער ווינגלען, דאָ... ווער ווייס... אויף מיין אייגענע בעט... (פויע).

קיילה. אָפּשר דיר געבען עפעס וואָס אין מויל, שוואַל, האָ? ער שלאָפט ווייטער, אפערמאטערטער געוואָרען. פון שוואַל קינט, אלץ ער שלאָפט... (טרעט אָב פון בעט) די שטוב, די שטוב, קוילעט איהם אויף עק (קוקט זיך ארום) אנגעזונדער קען דאָ קראַנק ווערען, אפשיטאָ שוין אַ קראַנקער מענטש, און נאָך מיט אַזאָ קראַנקער האַרץ ווי ער איז... אָפּשר זאָל מען אויפנוכען אנאָנ- דער דירה? מען וועט אַרויסנעהמען די קינדערשע געלד פון באַנק... פינחס. מען מוז דאָס מהאָן, אז מען מוז, מוז מען האָן

איבערנוואַלד, דארף מען זעהען אַ דירה. קיילה. איבער געוואַלד... אָבער וואו זוכט מען? אָפּשר וואָלט מען געקענט האָן קריגען אַ קעלער, אַ העכערען אביסל, נים אזוי מיט אַין דרייער. די פּענסטער זאָלען לכל הפחות אַרויס צום גאָס צו (פערטייפט זיך אין איהרע געדאַנקען) אזאָך וואָס קען נים געמאָהלט זיין...

פינחס. צייטעל טאָר דאָ אויך נים זיין.

קנילה. אדאס מאַר זי נישט, מיט מאַרען דאָ קינער נישט זיין, דאָ איז אַ סך המות פאַר אַלעמען ב"ה.

פינחס. נון, זי דין ערשטע מאַר נישט זיין... זי מאַר נישט; זי שפּילט דאָ מיט'ן לעבען, דאָ אין קעלער, דאָ...

קנילה. אדאס... זי איז אַ שוואַכע... קוים וואָס די נישמה האַלט זיך נאָך איין איהר... .

פינחס. איהר קאָנט גאָר איהר נישט פּערשטעהן, איהר וועסט נישט... זי מאַר נישט; זי מוז ענטלויפּען פון דאָנען... ענטלויפּען מוז זי... איך וועל אַלען זעהען, זעהען, אז זי וואָל פון דאָנען ענטלויפּען...

קנילה. (א דערשראָקענע שפּאַרט זי איין די אויגען אין פינחס'ן) וואָס איז רייד גאָנצע רייד, איך ווער משוגע, וואָס בע- האַלט מען פון מיר?.. האָט זיך עפעס געטראָפּען וואָס? פינחס. עס האָט זיך גאָר נישט געטראָפּען, גאָר נישט אַבער זי.

קנילה. (געפיהלפּאָל) זאָג מיר, דערצעהל מיר גאָר וואָס האָט זיך געטראָפּען?.. דערצעהל... מיר וועסטו נישט אַב-אַרען... איך בין דאָך אַ מאַמע!..

פינחס. (גאָנץ פּערלאָרען) גאָר נישט, גאָר נישט, קיין שום זאך נישט... גאָר זי אַלען וויל נישט קאָן איך גאָר נישט דערצעהלען. קנילה. (נעהמט אַן פינחס'ן פאַר'ן אַרבל) פינחס, קינד מינער, דערצעהל מיר, ליגט מיר נישט קיין שטיין אויפן האַרצען, האָב רחמינות, דאָס וואָס דו בעהאַלטסט, איז מיר נאָך טויערערער מאַהל שווערער... כּוועל נישט אויסהאַלטען. זאָג!.. ווער זאָל וו- סען אז נישט אַ מאַמע?..

פינחס. קיין זאך האָט נישט געטראָפּען, אַט אזוי זיך... קנילה. נון, נון, כּוועל דיר נישט אַבלאָזען, נון... דו מוזט... אַ מאַמען קען מען נישט אַבנאָען... אַלץ וועסטו מיר דער- צעהלען... מיין האַרץ זאָגט מיר עפעס... (ווייך) פינחס!.. (קוקט

איהם גלייך אין די אויגען אַרײַן).

פינחס. (רייכט מיט'ן פינגער די אויגען) זי האָט מיר היינט געזאָגט, אז זי איז קראַנק... זי שפּיט מיט בלוט... זי האָט גע- זאָגט... .

קנילה. מיט בלוט?! וואָס? ווער מיט בלוט? ציטעל? (זי ווכט אזוי ווי אַרום עפעס) וואו איז זי? וואו איז זי אוועק? וואו איז זי אוועק? ווער, וואו? וואוהיין איז זי אַרויס? ציטעל? (קוקט צום טהיר צו) ציטעל! לעבען מינער! (איילט זיך אַרויס צו געהן. פינחס בלייבט שטעהן אַוויילע צומישט, און געהט באלד אויך אַרויס. פּויואַ.)

שוואַל. (זיפצט) האָ!.. כּווער דערשמוקט... נישט קיין לופט. (פרובט אויפהייבען דעם קאַפּ, פאַלט צוריק אויפ'ן קיסען) אַ קאַפּ, אַ קאַפּ לופט!..

[דער פּאָרהאנג פאַלט.]

דעם במחון קמ'ה, מען מאַר ניט פערלירען דעם במחון... ביים
אויבערשטען איז אלץ מיגלאך, זיין ווילען זאל נאָר זיין דערביי...
עס געהט צו וועטער... ציטעל וועט אייז נאָך קומען צו איהר
גענוג.

קד'ש. (צו צביה) אַם אזוי געהט... אהער, לינקס צו,
אַם אזוי.

צי'טעל. יאטע-עלם אוועק די בעט אַם דאָ אין מיטען
(ווייזט אָן מיטן האַנד ארום) ענטגעגען פענסטער, די שניין...
כ'וועל זעהן...

ק'ילה. גוט מיין קינד, מיר וועלען דיך אוועקלעגען דאָ...
דער ליבער וועט קומען... נאָם וועט אונז ניט פערלאָזען,
מאָכטער'ל.

צי'טעל. גי-יכער... כ'האָב קיין כח ניט איינצושטעהן
אויף די פיס...

רשיל. שוין ווייך (קלאפט אויף די פערענע ס'זאל זיין
ווייכער, העלפט אנדערלעגען ציימלען).

צי'טעל. (ליגט) אָפּשר וועט מיר דאָ זיין אַקאפ
פריער.

ק'ילה. מיר האָבען דיך אַרויסגעפיהרט אהער...
אָפּשר אין אזא גוטע שעה, אין דער אויבערשטער וועט צוועהן

מיין עלטער... מיין פערטויערט האַרץ (דורך טרעהרען) וואָס
וואָלט איך פערלאנגען פון נאָם. ווען ער וואָלט מיר איבערגעלאָ-

זען ביי פריערדיגען שטאנד מינעס? ... וואָס האָט מיר געפעהלט,
אז ביין מאָן און בינע קינדער זינען געווען מיט מיר? צו האָב

איך זיך ווען בעקלאָגט, אז מיר איז שלעכט? איך בין אייביג גע-
ווען צופרידען...

צביה.. (נעהמט צו דאס-קינד פון קדיש'עס הענד (פייגעלעך
טוערער (קוסט עס).

ק'ילה. (צו צביה) וואָס ביזטו שולדיג נעכאָך, אז די

דריטער אַקט.

די דעקאראציע ווי אין די פריערדיגע אַקטען. ערב שבעות האלבען
טאג אין מיטען צימער שטעהט קדיש אין האַלט אויפן האַר צביה'ס
קינד. צביה בעט אים אַ בעט, שטארעט זיך מאַכען דאָס געלע-
נער וואָס ווייכער. פון צביה'ס צימער געהט אַרויס קיילה און
רשיל, און האַלטען ציימלען אינעם דאָס אַרעם.

צביה. די בעט איז שוין אויסגעבעט!
צי'טעל. (אנגעטאן אין א לאנגע ווייטע העמד, מיט א
דיין טיכעל אויפ'ן קאפ, דאס געזיכט זעהר איינגעפאלען, נאר אין
די באקען שפילט ארויסקייט, רעדט שווער) פון דעסטוועגען... דאָ
איז בעסער... דאָ—אָה איז גרינגער צו אַטהעמען... דאָרטען
האָב איך געמינט כ'ווער דערשטוקט... (הוסט).

ק'ילה. פאר איהרען האָב איך גאָר ניט געפיהלט ס'אר
אנליקליכע איך בין געווען.

צי'טעל. (קוקט מיט שרעק אין חשד אויף דאס בעט)
ניין... נין אין די בעט ויל איך ניט... איך וויל ניט איהר,
בעט מיר אים אין יענע בעט...

ק'ילה. וועה איז מיר... מיר וועלען דיך לעגען אין
יענע בעט... שפאר זיך אַב אויף מיר, מיין גאלד. צביה, רשיל,
טראַגט אַרויס יענע בעט אויף וועלכע זי איז געלעגען (ציטעל
בלייבט אָנגעלעהנט אויף קיילה, צביה און רשיל איילען זיך
אין צווייטען צימער) ס'אר איין אויסגאנג ס'איז דאָס אויף מיר,
רבש"ע?

צביה. (טראַגט מיט רשיל'ן דאס בעט) פערלירט ניט

דארפסט זיין מיט אינו אין איינעם, אין דאָס אלץ צוועהן? דו האָסט דאָך געקאָנט זיין א פרייער מענטש.

צב"ה. כ'האָב קינמאל ניש געדאָנה'ט נאָר פאר זיך אלץ אַז איינער וואָל דעם אנדערן ניש העלפֿען אין א שלעכטע צייט, וואָלטען דאָך מענטשן פאלען אין די גאסען.

קינ"ה. מיט וואָס וועל איך דיר קענען באַצאָהלען פאר אלדעם-דינג? זאל איך נאָר גאָט העלפֿען (פויזע).

קינ"ה. (זיך צוקוקענדיג צו רשילען) איך קלער איהר בלי נדר שיקען אויף אַנ'ארט? וואָס איז דאָס וואַרטעניש וואָס?

רש"ל. און ווער וועט זיין אין שטוב?

קינ"ה. איך אלץ.

רש"ל. אזוי ווילסטו? אלץ... און ביי נאכט—דו וועסט אפנים קענען זיין אויף אַנאָצע נאכט?

קד"ש. ביי נאכט קען איך זיין אויף.

רש"ל. נון; איך קען נישט לאָזען די שטוב אלץ; אויב בייג וועט זיין מיין האַרץ דאָ... שטענדיג וועל איך וועלען זיין דאָ, הערען, זעהן, וואָס דאָ איז...

צו"טעל. איך וויל אז זי וואָל בליבען אין שטוב... ס'וועט מיר זיין אומערדיג איהר... דאָ איז אַנאָמעס... אי ס'אָר אַנאָמעס... ס'וואָלט זיך וועלען אַרויסגעהן אין דרויסען...

... אַבאָטהעמען זיך פרי... האַפֿען אַפּרזש... ל-ו-פּט (גוט זיך אַקעהר) אָבער איך קען נישט, הו... אז אלץ זיצען אַרום מיך, דאָן פּיהל, איך נישט אזוי... אלץ גליעדער ברעכען מיר... נישט אַגלעד, וואָס זאל מיר נישט וועה מאַהן.

צב"ה. אודאי, יעדער רולה איז אזוי; אז מען ליגט אַזיט אַב אלץ אויף איין אַרט, הויבען אַלץ גליעדער אַן וועה צו טאָן (אקליינע שטילע).

קד"ש. (צו זיך אליין) הינט איז ערב שבועות.

צו"טעל. ערב שבועות איז הינט... א-ו-ו.

קינ"ה. פאר אַהערען שבועות אין דער צייט (שאַקעלט מיט'ן קאָפּ) אודאי וועט גאָט וואָס ער טהוט (מיט אווייכע שטים) ציבעל, נשמה כמעט אָפּער ווילט זיך דיר עפעס וואָס?

רש"ל. טראָגט אַרויס פון צב"ה'ס קאמער אַ טאָץ אויף איהר קלייניקע פלעשעלעך מיט רפואות, קעלישקעס און נאָך אַנ-דערע; שטעלט געבען דער קראַנקעס בעט.

צו"טעל. איך דארף קיין זאך נישט.

צב"ה. אָפּער וואָלען ביר אוועקגעהן פון בעט... אָפּער וועט זי איינשלאָפֿען אַבזעל, ביי נאכט האָט זי דאָך נישט געשלאָפֿען, ווי עס בעדארף צו זיין—

צו"טעל. זיצט געבען מיר... אדרבא זיצט דאָ אַרום, ס'איז ביר פרייאַמענער... וואו איז קד"ש? אייביג בערזאלט ער זיך, איך זעה איהם נישט.

קד"ש. (טרעט געהענטער) איך בין דאָך שטענדיג אין שטוב!

צו"טעל. דו בעהאלסט זיך אויביג... וואָס האָסטו מורא צו וועצען לעבען ביר...? מיר איז בעסער אז איך זעה אלץ-בין... כ'האָב אויביג מורא... מורא... איבערהויפט אז איך האָפּ מיר אויף... קוק זיך אַרום... און קינער איז נישטאָ... דאָן-כאַלכט איז מיר אזוי בייבער... ביי נאכט... אי די נעכט... אז זעהען וואָלטען געקענט... (פעררוסט זיך).

קד"ש. דער דאָקטאר האָט דאָך פֿערזאָגט דו וואָלט נישט ריידען אזוי פּינעל, האָט ער געזאָגט.

צב"ה. אודאי איז ער גערעכט... ריידען אַ סך טאָר מען נישט (שטילע).

רש"ל. איהר געדענקט, וואָס איז געווען פאר אַהערען ערב שבועות?

צב"ה. דאמאלסט איז נאך דער מאנמינער געווען היי...
 עס קען זיין אין איהר ארום וועל איך שוין אויך זיין אין אמערקא.
 צווייטעל. איהר האט בעקומען פון איהם אבריקע?
 צב"ה. דו געדענקסט? נאך עהער-נעכטען האב איך דיר
 דערזעהלעט, אז איך האב בעקומען פון איהם אבריקע.
 קינ"ל. מיט גאט'ס הילף... נאך אהודש, נאך אהודש,
 און דו וועסט קומען צו אנאנדער שטאנד.
 צווייטעל. ווי גוט... אז איהר אלע... אז איהר אלע
 זינט דא ביים בעט.
 צב"ה. דו וועסט געוונד ווער'ן און איך וועל נאך טאנצען
 אויף דיין חתונה אין גיכען. (פויע).
 קינ"ל. הלאזי... (צו צייטלען) נו, איז דיר דא פרייער?
 צווייטעל. דא איז אנדערש... דא ווע איך אמאל די
 לוכטנע שני... און דארטען אין קאמער איז יעדער מינוט א
 יאהר... א יאהר איז יעדער רגע...
 קדיש. אפשר נאך עפענען דעם פענסטער.
 צווייטעל. מיר איז דא פרייער אביסל, איך וויל זיך אוועק
 זעטען אביסל, העלפט מיר, איך וועל זיך אוועקזעטען.
 קינ"ל. און רש"ל. (העלפען איהר).
 צווייטעל. אה... אלע גלעדער... ווען וועל איך
 שוין קענען אראב געהן פון בעט? ... צב"ה, איך וויל איהר
 זאלט מיר איבערלייגען דעם בריקע וואס... איהר האט בעקומען
 פון אמערקא...
 צב"ה. אדרבה... אז איך זאל נאר וויסען, אז עס זאל
 דיר גרינגער ווערען א מינוט... וואלט איך זיך כפוקר געווען
 (גוט אטאפ אין קעשענע) אט איז ער! (קוקט אויפן קאנווערט)
 דאס שרייבט ער אלזין... ער שרייבט גוט, יעדער ווארט איז
 פראסט א חיות... (נעהמט ארויס דעם בריקע פון קאנווערט, און
 דערלאנגט קדיש). לזען דו איבער, קדיש... ער האט מיר גע-
 וואלט אויסלעגען שרייבען און לזענען איידער ער איז אוועקגע-
 - 46 -

פאהרען, האט ער זיך בשום אופן נישט געקענט אברייסען, ער איז
 אויביג געווען א פערנומענער...
 קדיש. איך וועל נישט למענען; רש"ל וועט איבערלעגען.
 צווייטעל. רש"ל, למען מיר איבער דעם בריקע אבער ס'איז
 מיר שווער צו זיטצען... ס'איז מיר שווער... האלט מיך צו...
 כ'וועל זיך אנדער לעגען...
 קינ"ל. לעג זיך, מיין מאכטער (צייטעל לעגט זיך) אט אזוי
 מרעסט מינע.
 צווייטעל. למען הויך... למען...
 רש"ל. (למענען) "צו מיין שווערע און געליבטע צב"ה, זאל
 לעבען"...
 צווייטעל. ער שרייבט אלזין?
 צב"ה. אוראי, שרייבט ער אלזין... ער קען דאך רוסעש
 אויך... אלע אדרעסען שרייבט ער אלזין...
 רש"ל. (לייענט ווייטער) ערשטענס קום איך דיר צו מעל-
 דען, מיין שווערע, אז איך בין א לויב דעם עוויגען געוונד, גיבע
 גאט פון דיר צו הערען גוטע נאכריכטען, "אמן". און צווייטענס
 קום איך דיר צו מעלדען, אז איך פערדין מיט צוויי דאלער מעהר,
 ווי איך האב פערדינעט פרייער — דווייגט — נישט דאלאר א וואך.
 אלץ איז דא אס בעסטען. פארגען שבת בין איך געגאנגען דאו-
 נען האט מען מיר מכבד געווען מיט ספטיה, נאכהער, ווי איך
 בין געקומען נאך הויז, האב איך זיך געהער פערבייגען נאך דיר...
 עס האט זיך מיר פערוואלט געהער זעהען פייבעלען. ס'האט זיך מיר
 געדוכט, אז איך בין שוין צעהן יאהר, אפשר פון דער היים...
 קינ"ל. אז גאט וועט איהם העלפען, וועסטו פאהרען צו
 איהם.
 צב"ה. אוראי ווע איך פאהרען צו איהם; וועמען האב איך
 דא און וואס האב איך דא? דארטען שרייבט ער מיר "מאכט מען
 א לעבען" און דא פוילט מען מעהר נישט לעבעדיגעהייט.
 - 47 -

צײַט על. (פאנגט אָן צו וויינען, בעמיהט זיך צו בעהאל-
מען דאָס געזיכט).

קײַל. טאָכטערל, קומן מיין, וואָס איז דיר געוואָ-
רען, וואָס ווינטסטו? .. ס'איז דיר ערגער געוואָרען, מיין טאָכטער?
(גלעט איהר איבערן קאפּ).

רשיל. לייענען דעם ברייף?

צײַט על. (כליפּעט).

קדיש. אָפּשר זאל איך איהר געבען וואָסער.

קײַל. (נעהמט אַרום צייטלען) צייטלעל, לעבען מינער
וויין נישט, דו האָסט דאָך געזאָגט, אז דיר איז גרינגער. ... הער
אויף, האלט זיך איין. ... פאר וואָס בין איך בעסער נישט קראַנק
געוואָרען אנשטאָט דיר. ... הער אויף. ...

צײַט על. דאָ איז מיר בעסער. ... (שווער) נישט שוין בין
איך ערגער פון אלע אנדערע מענשען. ... נישט שוין. ...

צביה. אז איך בין אַיט געווען פּיערצעהן יאָהר בין איך
קראַנק געווען אויף אַ טיפּוס; אלע האָבען מיר אָנגעזאָגט דעם
לעבען, קינער האָט זיך נישט געגלייבט, אז איך וועל פון בעט אויפ-
שטעהן, און פון דעכטוועגען, אז גאט האָט נאָר געוואָלט אז איך
זאל נישט שטארבען אין מיין יונגע יאָהרען. ... זעהט איהר דאָך,
אז איך בין געזונד, פריש, און איך האלט מיין פּיבלען אויף די
הענדר.

רשיל. און איך, און וויפיל מאל בין איך געווען קראַנק.
קדיש. אז דער טאטע וואָלט נישט געלענען אין קעלער. ...
צביה. אַ קעלער, אַ פאלאטין, וואו גאט וויל קען ער צו
שיקען די רפואה שלמה, ביי איהם איז קיין חילוק נישטאָ. (אשטילעט).
רשיל. זאל איך קאנטשענען לייענען?

צביה. ס'איז שווער צו הערען. ... מען דארף נישט; גיב
מיר איהם אהער (נעהמט דעם ברייף ביי רשילין).

צײַט על. מיר. ... מיר איז נישט שווער. ... נאָר (פויער)
מאמע!

קײַל. וואָס איז דיר, מייערע מיין?

צײַט על. וואָס מאַכסטו קיין זאך אויף יום-טוב. ... היינט
איז דאָך ערב שבועות, היינט. ...

קײַל. וואָס איז מיר יום-טוב. ... (קלעהרט אַ רגע)
וואָס? אויס יום-טובים פאר מיר; אז דער טאטע וואָלט געלעבט,
דו וואָלט געווען געזונד. ... וואָס דארף איך. ... איך וואָס דארף?
(הויבט אויף די הענדר און ווישט די טרעהרען).

צביה. נעהמט ביי מיר אַרובל און גרייט עפעס אָן; מאַכט
יום-טוב. ... אין שטוב וועט אייך זיין אַכטעל פרעהליכער. ... מען
וועט אָנצינדען ליכט. ... מיין מאמע עליה השלום פלעגט זאָגען,
אז צוליבעדעם זכות פון שבת און יום-טוב העלפט גאט. ... (נעהמט
אַרויס פון קעשענע די בייטלעל) איהר דארפט ביי זיך אזוי נישט
פאלען, איך האָב גערעכענט, אז לכל הפחות, אז איהר, קיילה, וועט
זיין אַ העלד; איז איצט — איז פונקט פערקעהרט. ... (דערלאנגט
איהר אייניגע מבעות) אַ לעבעדיגער מענטש דארף שטענדיג האַ-
פען. ...

צײַט על. גרייט, טאטע, עפעס אָן. ... מיר וועט אויך זיין
פרעהליכער. ...

קײַל. איך וועל אָנגרייטען, אָנגרייטען מיין קינד, מיין
גרעסטער יום-טוב וואָלט געווען, אז גאט וואָלט דיר מיין טאָכטער,
צוגעשקט די רפואה שלמה (נעהמט דאָס געלד ביי צביה'ן) איך
קלעהר: שוין האָט גאט אָן מיך אין גאנצען פערגעסען? .. אָפּשר
וועט מיר נאָך כביכול העלפען, און איך וועל דיר נאָך קענען אוועק-
געבען. (ווישט אָב די טרעהרען).

צײַט על. הער אויף, מאמע. ... הער אויף!

קײַל. מעהר נישט, טאָכטערל, מעהר נישט. ... (צו קדישין)
נאָ דיר דאָס געלד, געה צו פּינחס'ן, איהר וועט איינקויפען חלה. ...

ציניטעל. נון... מען דארף נישט צו פנחסין, זאל ער נישט געהן... די מאמע זינגט איז אין בעס, זיין מאמע...

קדיש. צו וואס דארף איך פנחסין, צו וואס? איך קאן אלץ איינקויפן, וואס מען וועט הייסען.

קינלה. נה, קויף חלות... אפאָר חלות... פלייש איז נישט נויטיג, צו וואס פלייש... און נאך? ליכט עטליכע... פלינגלאך, פיסלאך אפאָר, עטליכע, אויב דו וועסט קויגען, מען דארף איינס קאכען א לעפעל ופ...

צביה. (צו רשילין) נא האלט צו מיין פייבעלען ע... איך וועל שוין אלץ זעהען וואס איינצוקויפן.

קדיש. איך וועל אלץ... (געהט ארויס פון שטוב).
צביה. (דעלאנגט דאס קינד רשילין) געהט ארבעט מיין אוצר; איך וועל קדישן עפעס אַנזאָגען (רשיל געהט צו דאס קינד, צביה היילט זיך ארויס).

קינלה. (נאך א קליינע שטילע) וואו מען וואהנט מאקן נישט מיט א מענשען קען מען איהם נישט קענען, ווער וואלט דאס גלויבען, פון אנהויב, אז אימיצער וואלט זאגען, אז צביה וועט זיך אזוי מוסר נפש זיין פאר אונזערט וועגען... ווען נישט זי... פון הימל... א שליח פון הימל איז זי נאך...

רשיל. פייבעלע איז אויך א וואהל קינד.
קינלה. איך האב שוין גאר דעם חשבון פערלארען, וויפילע איך קום איהר, וועה איז מיר (א קליינע שטילע).

רשיל. אז איך וואלט געוואוסט, אז אין פאבריקע וועט מען אזוי גיך נישט אנהייבען טאָהן, וואלט איך דאנאלס...

ציניטעל. אין פאבריקע זאלסטו מעהר נישט געהן... מעהר נישט געה... קדיש אויך נישט... דארטען איז דער מייס פיל און אלע ווינקעלאך...

צביה. (קעהרט צוריק) כוועל געהען דאס קינד און געהן

עפעס אנגרייטען פאר זיך אויך אויף די פאָר טעג יום-טוב...
אָה ס'אר א ווארעמקייט עס איז אין דרויסען...

קינלה. דו קענסט צו קלייבען בי זיך אין קאמער.
צביה. וואס געהמסטו זיך אזוי פון דעם צום הארצען, וואס...

אנאבריקע זאך... מיט וואס בין איך זיכער?.. מיט וואס בין איך זיכער מיט מיין פייבלען, זאל לעכען... (מיט א פרעהליכע שמייס) אז דו וועסט ווערען געזונד אים ירצה השם, וועל איך נאך מאנצען בי דיר אויף חתונה... (צושטעלען) דו וועסט דאך טאנצען מיט מיר, ציטעל, הא?

ציניטעל. (ווייל אויפהייבען די האנד און קען נישט) פער-פאלען... אלץ פערפאלען...

קינלה. נאררעלע... וואס האסטו זיך איינגערעדט אזוינע זאכען... וואס... מויענדער מענשען ווערען קראנק און ווערען געזונד ווידער, און דו שמועסט זיך אין ער וויסט וואס... איך ווילן... ווילן איך סתם... ס'הארץ איז פערבונטערט... מען איז אייניקע אלץ... קינער וועט גאר נישט זעהען אפילו ווי איך מיט מינע קינדער וועלען חם ושלום אויסגעהן... דו ליגעסט אויף א קראנקע בעט, און איך האב נישט אפילו מיט וואס די נשמה צו דערהאלטען... (נאך א קליינע שטילע).

צביה. (קלייבט זיך ארויסצוגעהן) איך קמלה וועט אייך זיין גענוג... הערט איהר אויף צו וויינען כלעכען... מען טאר דעם בטחון נישט פערלירען... (געהט ארויס).

ציניטעל. (הוסט) וואס פון מינוט... ווער איך אלץ א מעהר צו געשמידטע צום בעט... איך פיהל אז די פיס געהען מיר דאכצין אָב...

רשיל. דאס איז אלץ בא'שר דו ביזט קראנק, יעדער חולה איז אזוי...

קינלה. דאס איז גאר נישט, מיין מאכטער... וועסט נאר אים ירצה השם אביסעלע בעסער ווערען, וועסטו פון דאס נישט דער-

פיהלען יעדער גליעד ... בעזונדער ... (אשטילע).
 צינטעל. איך וויל זעהען פינחסן ... רשיל ... געה רוף
 אהער פינחסן ... שלעכט ... ס'איז מיר שלעכט ...
 קינלה. אפשר זאל איך דיר עפעס געבען אין מויל ארבע?
 צינטעל. רשיל ... רוף מיר ...
 רשיל. טאמער איז ער אין שטוב גוטא?
 קינלה. געה אריבער און זעה.
 רשיל. (געהט ארויס).
 קינלה. (שטעהט אויף פון ארט).
 צינטעל. לאז מיר גיט אלעין, מאמע, אז איך בלייב אלעין
 איז מיר באדנע שלעכט ...
 קינלה. איך לאז דיר גיט אלעין, קונד מינע.
 צינטעל. היינט איז דאך ערב שבעות, היינט ... הא, מאמע?
 קינלה. האסט שוין פערגעסען, וואס ... האסט דאך אקארסט
 אלעין געזאגט ...
 צינטעל. מיין קאפ דרעהט זיך מיר ... איך פערגעס ...
 איך למג ... כלוג ... (פערמאכט די אייגען).
 קינלה. שלאף ... שלאף ...
 צינטעל. (עפענט אויף די אויגען) דו ביזט דא מאמע?
 קינלה. שרעק זיך גיט, ביין מאכטער, איך בין דא, אט
 וויסן איך לעבען דיר; איך געה גיט אוועק, נון ...
 צינטעל. (אטהעמט שווער) כ'בין פא-אר-מא-אמערט!
 קינלה. שלאף ... שלאף, איך וויסן דא לעבען דיר, איך
 בלך דא ... (א רגע שטיל).
 צינטעל. (מיט א מעהר העכערע שטימע) פינחס איז נאך
 גיטא?
 קינלה. (דערשראקען) וואס איז דיר קרוין מינע, ס'איז דיר
 ערגער? וואג נאר ... (צייטעל ענטפערט גיט, קיילה שאקעלט מיטן
 קאפ, און ווישט אב א טרעהר פון די אויגען).

פינחס. (קומט אריין. א קליין פעקעלע אין האנד. ער
 ווארפט א בליק ארום און געהט צו אויף די שפיטגען פינגער צום
 בעט) וואס מאכט זי? (קוקט אויף צייטלעך) זי שלאפט?
 קינלה. ענטשלאפען געווארען, אפשר וועט זי שלאפען ...
 זי כאפט זיך דא אויף, ווי מען טרעט א ווילע אב פון בעט ... א
 שרעקט זיך ... וואס הערט זיך ביי דיר? כ'האב געשיקט רשילן
 דין רופען — האסט איהר געזעהען?
 פינחס. רשילן? וואס איז?
 קינלה. זי דערמאנט אלע מינוט דעם נאמען ... יעדער
 ווילע ... זי האט געבעטען מען זאל דיר שיקען רופען ... (א
 שטילע).
 פינחס. זי וויינט איצט אויך אלע ווילע?
 קינלה. זי האט מורא! זי האט געבעטען מען זאל איהר
 ארויספיהרען פון קאמער.
 פינחס. אדאי; אדאי איז דא בעסער.
 קינלה. (מאפט דאס פעקעלע) וואס האסטו דא?
 פינחס. כ'האב געבראכט ... זאל זי האבען, וואס אין מויל
 צונעהמען ... ווייניקע ציקערקעס ... אומזיסט זיך מ'זיסט גע-
 מאכט ... איך בין געגאנגען אין משמרת חולים ... אפשר וועלען
 זי געבען וויין ... זי גיבען און וויסען גיט וועמען צו געבען ...
 כ'בין געשטאנען, געשטאנען ... ביי וואנען איך האב אויסגעבראקעט
 און בין אוועק געגאנגען ...
 קינלה. און די מאמע וואס וואגט?
 פינחס. וואס ארט מיך וואס די מאמע וואגט, איך פרעג
 א א פנים?
 קינלה. ס'איז קיין וואונדער גיט, אמאמע מען וויל אין
 כעס ... איך ווייס גיט, אויב איך וואלט בעסער געוועזען ... יע-
 דער מאמע וויל האבען נחת פון איהרע קינדער.
 פינחס. (קומט זיך ארום) וואו זינען די קינדער?

קינל'ה. רשול—האָב איך דיר דאָך געזאגט—איז אוועק דיר
רופען; אין קדישין האָב איך געשיקט קויפֿען אפּאַר חלות; איך
וואָס דארף, גאָר נישט... מינע שבת'נס, יום-טובֿים... אָבער די
קינדער... (שטילע) וואָס וועט זיין מיט די קינדער? וועט איז
מיר! קדיש מיין אויג פון קאָפּ, וואָס טהי איך מיט איהם... כ'האָב
כוראָ פון מויל אַרויס צו ברענגען... ער כאַפט אויך אָן צו הום-
טען די לעצטע צייטען... (אוויילע שטיל).

פֿינחס. (הערט זיך צו צום אטהעמען פון דער קראַנקע
אין צוקט מיט די אַקסלען).

קינל'ה. ווי געפֿינטסטו דו איהר, פֿינחס?

צייטעל. (אדערשראָקענע) אוי!.. (זי פיהלט אַז פֿינחס
איז דאָ).

קינל'ה. (געהט צו נעהענטער) וואָס איז דיר מיין טאָכטער
וואָס דו שרעקסט זיך רק אזוי?

צייטעל. (דעוועהט פֿינחסן) פֿינחס! כ'האָב דיר אזוי גע-
וואָלט זעהען!.. פאַר וואָס בלוט דו נישט געקומען די גאנצע צייט?

פֿינחס. אַט בין איך דאָך געקומען; וואָס מאַכסט דו?
צייטעל. האָ? — ס'איז מיר ערגער... כ'האָב מורא...

קינל'ה. וואָס שרעקסט דו זיך אזוי?

צייטעל. מיר דאכט זיך... מאַדנע זאכען... אַט שרינק
אויך זיך... כ'שטעה ביים ברוגעס און פאל אַרײַן... (קוקט מיט

א דורכדרינגענדעם קוק אויף פֿינחסן) וואָט זעסטו דו זיך נישט?
פֿינחס. (זעסטו זיך נעבען איהר) אַט זיטן איך שוין...

וואָג נאָר... ס'איז דיר אזוי פֿינעל ערגער געוואָרען?
צייטעל. (ניט אַציטער) גאָרנישט...

קינל'ה. אָפּשר וועסטו פֿערוועקען אַצוקערקע, מיין טאָכטער?
פֿינחס האָט געבראכט.

צייטעל. (שטארקט זיך) ס'איז מיר בעסער... שרעק

זיך נישט מאַמע... (שטארקער) אין דו פֿינחס, שרעק זיך אויך
נישט... ס'געהט צו זומער... צייטענווייז דאכט זיך מיר מעהר
נישט... אַז איך... נישט מיר אַצוקערקע.

פֿינחס. (לעגט איהר אַרײַן אַ צוקערקע אין מויל).

צייטעל. (מיט קראַפט) פֿונדעסטוועגען בין איך נישט...
אזוי געפֿעהרליך... (קוקט צום באלקען) דער כאַלקען, איז אזוי
שוואַרץ... אַנוואַלד ווי שוואַרץ... אַשרעק...

פֿינחס. (קוקט אויף קינל'הן).

קינל'ה. (פֿערקוקט זיך צום באלקען, נישט אַקוק אויף
צייטלען און צוגט בעהאַלטען מיט די אַקסלען צושאַקלענדיג מיטן
קאָפּ).

צייטעל. און ווי זאָנסטו פֿינחס, איך וועל געוונד ווע-
רען... (הוסט).

קינל'ה. רעד נישט מיין קינד צו הויך... מיר הערען אזוי
אויך. אַז דו רעדסט שטילער...

צייטעל. (קוקט אָן קינל'הן) אוי... (פּוויזע) געכמען ביי
נאכט האָט זיך מיר געחלומט דער מאַמע... ער איז מיר געקומען
געוואָהר ווערן...

קינל'ה. אָפּשר וועט זיך דער אויבערשטער מרחם זיין...
ער האָט איראָי געבעטען פון דינסטוועגען...

צייטעל. איך ווילס אַז ער איז געשטאַרבן...
כ'ווייס... איך האָב נישט מורא געהאַט... נישט... נאָר דער

נאָר... (קוקט אָן פֿינחסן) זעטן זיך, פֿינחס, לעבען מיר.
פֿינחס. איך וויל דאָך לעבען דיר.

צייטעל. איך... (קוקט אָן קינל'הן) מען דארף נישט...
קינל'ה. (שטעהט אויף) דו האָסט דאָך נישט מורא, מיין

טאָכטער אַז איך וועל אַ רגע אַרויסגען...
צייטעל. מיר איז גרינגער אַביסעל... קאָנסט געהן...

קינל'ה. (געהט אַרויס)

ציניטעל. די געהסט אוועק מאמע? ...
 פינחס. זי איז ארויס ... אפשר וועסטו געהמען נאך
 אצוקערקע?
 ציניטעל. (מיט אנאונגעוועהנליכע קראפט) וואס דארפ-
 סטו אזוי פועל לידען צוליב מיר? ... (פערהוסט זיך)
 פינחס. הער אויף אזוי הויך צו רידען ... איך הער ...
 (ער טראגט צו ווין שטוהל געהענטער צו צייטלעך).
 ציניטעל. (ערשראקען) איך האב זיך פריהער דערשרא-
 קען ... דער-ריכער ... דערשראקען ... (קוקט זיך ארום) דער-
 שראקען ... כ'האב זיך אויף געהאפט ... האט זיך מיר געדוכט,
 אז די ביזט געשמארבען ... (פויע) פינחס! ...
 פינחס. וואס שרעקסט די זיך אזוי? ...
 ציניטעל. די מאמע איז אוועק ... (קוקט זיך ארום)
 ס'איז מיר א רחמנות אויף די מאמען, פינחס! ...
 פינחס. וואס איז?
 ציניטעל. גארנישט ... כ'האב געוואלט ... (ציטע-
 רענד) כ'וועל ניט רידען ... אפשר מאר מען ניט ... די ... וואס
 ביזטו שולדיג?
 פינחס. די ווילסט עפעס זאגען? ...
 ציניטעל. דעילאנג מיר די שפיגעל ... כ'ויל נאך א
 מאל אקוק מאָהן אויף זיך ... כ'וועל זעהן ...
 פינחס. וואס שרעקסטו זיך אזוי, איך זימך דאך געבען
 דיר ... די האסט דאך אליין געזאגט, אז די פיהלסט זיך בע-
 סער ... צו זומער איז נאָהענט ... די וויסט איך האב געקרא-
 גען ארבייט ... כ'האב דיר פֿערגעסען צו דערוועהלען, נאך יום
 טוב הייבען מיר אן צו ארבייטען אין פאבריקע; רשיל און קריש ווע-
 לען אויך האבען ארבייט ...
 ציניטעל. (ניט אהויב די האנד, די האנד פאלט אהיין).
 מעכטיג צוריק) דער מלאך המות ... זאלסט ניט געהן אהיין ...

די קינדער וועלען אויך ניט געהן ... ניט געהן ... (נאך אקלייגע
 שטילע) פֿן-ג-נחם!
 פינחס. וואס?
 ציניטעל. איך האב דיר געוואלט בעטען ... (מיט איהר
 גאנצער קראפט) שעהם זיך ניט פאר מיר ... אויב די קענסט
 ניט ... טו זאג ...
 פינחס. (אויפגערעגט) וואס איז דיר?
 ציניטעל. די וועסט דאס מאָהן?
 פינחס. איך וועל אלץ מאָהן פון דינטוועגען ... מיין
 גאנצען לעבען ... (טרעהרען שטיקען איהם).
 ציניטעל. גענוג ... גענוג ... מיר וועלען נאך זיין אין
 איינעם ... אט דער זומער קומט ... כ'וועל נאך אראפגען פֿון
 בעס ... כ'וועל נאך אראפגען ... ווימן ניט ...
 פינחס. (ציטערט) ניין, איך ווימן ניט; אזוי ... וואס
 האסטו מיר געוואלט בעטען?
 ציניטעל. איבערגיווארד זאלסטו ניט מאָהן ... די כאטע
 איז ניטא? ... (קוקט אייפן באלקען). דער באלקען ... איז אזוי
 שוואַרץ ... (אשטילע).
 ציניטעל. האלט מיר צו פינחס ... איך וויל זיך אַב-
 שפּאַרען ...
 פינחס. (כ'ווייזט זיך צו צו איהר) געהם מיר ארום גוט.
 ציניטעל. (געהט ארום פינחס'ן) אט אזוי ...
 פינחס. (זעצט איהר אנידער) ס'איז דיר גרינגער? איך
 וועל דיך צוהאלטען.
 ציניטעל. אז איך וואלט געקענט אט אזוי זיטצען ...
 אוואסער שעה ... נאך א פאָאר טאָג ... פינחס.
 פינחס. וואס איז דיר?
 ציניטעל. (ציטערט) די וועסט דאך ניט אוועקווארפען
 אינזער שטוב ... אז איך וועל שטארבען? ...

פֿינחס. הער אויף צורירדען נאָרשקייט, הער אויף...
וועסט נאָך לעבען, וועסט נאָך געזונד ווערן: דו האָסט מוראָ מעהר
וויפֿעל מ'בעדארף...

ציניטעל. איך וויל דו זאלסט נישט אוועקוואַרפען די
שטוב... אונזער שטוב... דו זאלסט זיך נישט פֿערלאָזען...
רשילהן... זי איז אַמטער קנוד... דער מאַבאָק... פֿינחס!

פֿינחס. (מיט אַבינטע) הער אויף, הער אויף...
ציניטעל. רשיל זי... רשיל... לעגט מיר אַנדער...
פֿינחס. (לעגט איהר אַנדער) וואָס שרעקסטו זיך אזוי?
זאָג... (ציניטעל ענטפערט נישט, אַשווערע שטילע).

ציניטעל. (קוקט מיט אַציטערענדעם קוק אין פֿינחס גע-
זיכט) נין, איך פֿריקאָוער דיר דאָס נישט... ווי דו ווילסט... ווי
דו ווילסט... פֿינחס!

פֿינחס. וואָס איז דיר?
ציניטעל. (אטהעמט שווער) ס'איז מיר ש'עכט!...
(קוקט זיך ארום) ס'שטוקט מיר... זעצט מיר אַנדער, פֿינחס!...
ניין...

פֿינחס. (כויגט זיך צו צו איהר אין זעצט איהר פאמעלעך
פאמעלעך אַנדער).

[דער פֿאָרהאנג פאלט.]

פיערטער אקט.

די דעקאָראַציע ווי אין די פֿרייה דרינגע אַקטען. נאָמאָס תמוז פֿער-
נאָכט — די זוהן געהט אונטער. אייניגע מינוטען העררשט אַ
שטילקייט אויף דער סצענע. קיינעם איז צו זעהען.

רשיל. [געהט אַרויס פֿון צימער, אין צוריסענע קליידער, באָר-
פֿוס בלייבט זי שטעהען אין מיטען צימער און קוקט זיך אַרום,
פֿערלייגט די הענד אויפֿ'ן ברוסט און אטהעמט שטארק אין זיך.
דאָס געזיכט איינסטעכאַרעט, עפֿענט אייף דעם שוואַלדזיק פֿון
קליינעם מישעל, זוכט דאָרטען. קלייבט אויף ברעקלאָך ברויט און
וואַרפט אין מויל אַריין. בלייבט ווידער אווילע אין מיטען צי-
מער. פֿערלייגט די הענד אויפֿ'ן ברוסט און אטהעמט, פֿאַנגט אָן
צו וויינען מיט אַ דינער דערשלאָגענער שטים]

קדיש. (קומט אַריין).
רשיל. (קוקט אויף איהם מיט אַ שאַרפען בליק) נישט?
קדיש. (פערצווייפֿעלט) נאָר נישט; נישט געזעהען...
רשיל. און די מאמען האָסט דו געזעהען?

קדיש. איך האָב איהר נישט געזעהען און כ'האָב איהר נישט
געזוכט (פויער).

רשיל. אָפֿשר וועלען מיר פֿערקויפֿען עפֿעס פֿון שטוב...?
קדיש. (וואַרפט אַבליק אַרום) וואָס וועלען מיר פֿע קייפֿען?
רשיל. (קלעהרט אַרבע) מיר האָבען שוין אלץ פֿערקויפט...

(אַקליינע שטילע).

קדיש. איך וועל פֿרובען נאָך אַמאָל; איך קען נישט... אז
איך געה צו צו די קאָשקעס, קאָרטשעט זיך מיר אינעם ד'פֿוס...
רשיל. מען וועט דיר נאָך כאַפֿען...
קדיש. מען וועט מיר כאַפֿען... (פערקלעהר זיך מיעף).

רש"ל. איך בין זעהר בלאס?

קד"ש. בלאס...

רש"ל. אין דער צונג איז ביי מיר ווייס? (ווייזט איהם די צונג).

קד"ש. ווייס...

רש"ל. מיין צורה איז זעהר דאר?

קד"ש. דאר... (קלאפט מיטן פינגער אויף איהרע באקען דא איז הוילע ביינער... צו וואס פֿרעגסטו דאס עפעס?.. רש"ל. (שווייגט)

קד"ש. געהן נאך אמאל?

רש"ל. ווארט אפשר וועט קומען די מאמע... ווועט עפעס בריינגען, וואס צום עסען.

קד"ש. דו ווייסט -- וואוהין זי איז אוועק?

רש"ל. נין.

קד"ש. (לייגט זיך מיטן געזיכט אויף אויף דר'ערד) צו

ניין מאכען עפעס?..

רש"ל. (שטעהט נעבען קד"ש'ן) אפשר?..

קד"ש. וואס שטעהסטו אזוי?

רש"ל. איך פֿיהל דא... (ווייזט אויפֿן ברוסט) ...א גרוי-

סען וועהטאג...

קד"ש. (זעמט איהר אין ברוסט)

רש"ל. יע, אין ברוסט... אוועהטאג...

קד"ש. א שטעכעניס?

רש"ל. נין, אוועהטאג.

קד"ש. און אין ווייט?

רש"ל. (פרובירט זיך אליין) אין ווייט? (טאפט די ווייט)

כווייט נים... (א שטילע)

רש"ל. פֿרוג נאָר, קד"ש, מיר אויסהערען, לייג צו דעם

איער, אפשר וועסטו דערקענען עפעס וואס...

קד"ש. וואס פֿערשטעה איך?

רש"ל. אַרבעט פֿרוג...

קד"ש. כ'האב קיין כח נים אויפֿצושטעהן, זעטן זיך אויף

דר'ערד.

רש"ל. (זעמט זיך אויף דר'ערד) נו? (לייגט צו דעם

איער צו איהר ברוסט).

קד"ש. (הערט) אזוי קען מען נים, מען דארף אָפּשפּילעווען

דעם יאקעל.

רש"ל. (שפּילעוועט אָב דעם יאקעל) נו, איצטער הער!

קד"ש. (ער לייגט צו דעם איער און הערט).

רש"ל. נו וואס?

קד"ש. ציה אין זיך דעם אָטהעם, גוט ציה!

רש"ל. איך קען נים, עס טהוט וועה...

קד"ש. טהוט וועה? אין וואָסער אָרט?

רש"ל. (ווייזט מיטן פינגער אויף איהר ברוסט) דא. (אוווילע

שטיל).

קד"ש. אפשר דערפֿאר ווייל דו האָסט א גאנצען טאג נים

געגעסען טהוט דיר וועה, הא?

רש"ל. דאס איז אַנאָדער זאך... דאס איז הונגעריג;

אַבער דאס טהוט וועה אזוי ווי דאָרטען וואָלט געווען א וואונד...

(נים א פֿיהר מיטן האַנד איבערן ברוסט)

קד"ש. (אויפֿגערגט) לאָ, איך וועל אויסהערען נאך אמאל...

רש"ל. (בויגט צו איהר ברוסט צו זיין איער).

קד"ש. (הערט) קיין זאך הערט זיך נים... א דאָקטאָר פֿער-

שטעהט... (קוקט אויף איהרע באָרפעסע פֿיס) דינע פֿיס זיינען

אזוי שוואַרץ...

רש"ל. (ווי זיך אויפֿכאַפֿענד) וואָס?..

קד"ש. (קלעהרט א רגע) זאָרג נים; ס'איז גאָר נישט, פֿון

וואָנעמס ווייסטו, אז דא איז דא א געפֿאָהר? —

רש"ל. די האַרץ... דו ווילסט וואָס דאָס איז "די האַרץ"?
און צימלעל איז פון וואָס געשטאַרבן?
קד"ש. (פערטיעפט זיך) צימלעל... צימלעל האָט געשפּיל-
גען מיט בלוט, מיט בלוט האָט זי דאָך געשפּילגען... איך וועל
נעקן נאָך אַ מאָל (הויבט זיך ענערגיש אויף).
רש"ל. געה נישט... איך האָב מורא אַלעין אין שטוב צו
בלעבען...

קד"ש. פאר וועמען האָסטו מורא? פאר וועמען?
רש"ל. כהאָב מורא...
קד"ש. און איך האָב קיין מורא נישט.
רש"ל. דו ביזט אַ געוונטער... אַ געוונטער מענטש האָט
קיין מורא נישט... (צוקט דאָס געזיכט) אוי...
קד"ש. וואָס איז דיר?
רש"ל. אַ שטאָך אין זימט האָט דערלאָנגט...
קד"ש. אין וועלכען זימט?
רש"ל. (ווייזט אָן אויפ'ן לינקען זימט) דאָ... אַ מאָדנעם
שטארקען שטאָך — (א קליינע שטילע).
קד"ש. פּרוב הוסטען, מאַך אזוי: כחי! כחי! וועלען מיר
זעהן די לחיים?

רש"ל. כהאָב מורא.
קד"ש. וואָס האָסטו מורא?
רש"ל. כהאָב מורא, טאָגער וועט זיין בלוט... (א שטילע).
קד"ש. ערגערס אביסל דערהערענדיג דאָס וואָרט "בלוט".
קד"ש. פון וואָנען קלעהרסטו אַז ס'וועט זיין?
רש"ל. (ציטערט) אזוי כהאָב מורא... (א שטילע).
קד"ש. (פּרובט זיך אויפהעבען פון אָרט) איך וועל נעקן!
כ'וועל עפעס קריגען... כ'וועל קריגען! (אויפגערעגט) צו וואָס
זאָלען מיר למדען הונגער? למדען הונגער! למדען הונגער! מען
דארף נישט!

רש"ל. (האלט איהם אָב) זי דאָ קדיש זימט דאָ. באלד
וועט ווערען פּינסטער, און איך האָב מורא צו בלעבען אַלעין.
קד"ש. (שטעהט אויף) קום אויך מיט מיר...
רש"ל. כהאָב קיין כח נישט; כ'וועל דאָ בלעבען, דאָ אין שטיב.
קד"ש. כ'וועל אַרויס געהן אויפ'ן הויף; כ'וועל בעטען ביים
בעל-הבית אַ שטויקעל ברויט, איך וועל זאָגען...
רש"ל. צום בעל-הבית זאָלסטו נישט געהן... ער וועט זיך
דערווייטען אַז מיר האָבען נישט מיט וואָס צו צאָהלען דירה-געלד...
קד"ש. (זעצט זיך ווידער אויף דרייערד).

רש"ל. (פּרובט אויפשטעהן) וואָס זימטען מיר דאָ אויף דרייערד?
קד"ש. וואָס מאַכט דיר אויס. (אויף דער סצענע ווערט
פּינסטערער).

רש"ל. (בלויבט אין איהר פריהערדיגע פאָזע) ווי אזוי, קדיש,
זינען מיר געוואָרען ביים אַ מאָל אזוינע גרויסע אַרעמע לייט?...

קד"ש. וואו קען דאָס זיין די מאמע?
רש"ל. (נאָך אַ קליינע שטילע) וויפילע מען קען מען לע-
בען נישט גענעסענער-הינד?

קד"ש. וויפילע... און מיט וואָסער אַלעין קען מען לעבען?
רש"ל. כהאָב אַ סך מאָל געטרונקען—און ס'איז גאָרנישט...

קד"ש. און מיט טהע?
רש"ל. דאָס איז דאָך אויך וואָסער.

קד"ש. אַ וואָך קען מען אודאי אַבלעבען...
רש"ל. אַ וואָך איז אַ פילע.

קד"ש. איך קלעהר איז מען...
רש"ל. אַך ווי צימלען האָט זיך דאָס נישט געלויבט שטאר-
בען, אוי האָט זי נישט געוואָלט... (קלעהרט אַ רגע) און אז מען
וויל נישט... (קדיש און רש"ל פערקלעהרען זיך).

רש"ל. אוי!...
קד"ש. וואָס איז דיר? עס האָט דיר ווידער דערלאָנגט אַ
שטאָך?

רש"ל. נאך א מאל א שטאך...
 קד"ש. שפאר זיך אב מיטן קאפ אויף מינע קניע.
 רש"ל. (לעהנט אב איהר קאפ אויף ווינע קניע) אז מיר
 ווארטען געווען גבירים. נישט קיין גרויסע גבירים אפילו, קאן זיין.
 אז דער מאמע וואלט געלעבט, אין ציטעל אויך...
 קד"ש. גבירים שטארבען נישט, וואס?
 רש"ל. די האסט דאך געזעהען אז ס'איז נישט געווען מיט
 וואס ציטלען די נשמה צו דערהאלטען... אהן כחות געבליבען.
 אויכגעגאנגען...
 קד"ש. דער קאפ טהוט מיר וועה; אט דא (ווייזט אויפ'ן
 שליח) נאך א ווילע וועט ווערען פונסטער... די וואלט מיר
 אבער פאלגען, וואלטען מיר איצט נישט געזעסען קיין הונגערוועג.
 פאר וואס איז דא וואס מורא צו האבען, פרעגט זיך?..
 רש"ל. כ'האב מורא... די ווייטע נישט וואס ב' מיר אין
 הארצען טהוט זיך... דאס איז נישט אט אזוי גרינג...
 קד"ש. לאמיר זאגען די מאמען.
 רש"ל. לאמיר נאך אבווארטען.
 קד"ש. און וואס וועט זיין פון דעם?
 רש"ל. מען דארף איהר נישט דערצעהלען...
 קד"ש. מארגען וועלען מיר געהן צום דאקטאר — אהן די
 מאמעס וויסען, וועלען מיר געהן... וועסט געהן?..
 רש"ל. וואו?
 קד"ש. כ'האב דאך דיר געזאגט, פרעגען זיך ביים דאקטאר
 וועלען מיר געהן.
 רש"ל. א בארפעסע וועל איך געהן?
 קד"ש. א בארפעסע!.. וועט ער נישט בעטען קיין געלד.
 קי"לה. (קומט אריין, טראגט פערבויגען דעם פארטאך אין
 האנד).
 קד"ש און רש"ל. (ערוואכען).

קי"לה. וואס זיצט איהר אויף דר'ערד, וואס? שטעהט אויף
 (ביידע שטעהען פויל אויף).
 קד"ש. מיר זינען זיך געזעסען, אזוי זיך.
 קי"לה. איהר האט נאך היינט נאך נישט געזעסען, וועה איז
 מיר! (נעהמט ארויס פון פארטאך בייגעל).
 קד"ש. בייגעל.
 קי"לה. (לעהנט אוועק די בייגעל אויפ'ן טיש) עסט, קינדער,
 (פאר זיך) אז דער אויבערסטער האט מיר מין הארץ צוריסען אויף
 שטאקער, אורא ווייטע ער וואס ער טהוט...
 קד"ש. און רש"ל. (עסען, די געזוכטער ליכטען ב' זי).
 רש"ל. און די מאמע, האסט עפעס געגעסען?
 קי"לה. פאר מיר וואלט איהר נישט זארגען... איינער סאמץ
 האט שוין לאנג... איך וועל געהן אריינגרינגען טהע... אורא
 איז דאך דא א יושר אויף דער וועלט. (געהט ארויס).
 רש"ל. (קומט) זי ווי ס'ווייזט אויס האט נאך אין טויל נישט
 געהאט. די האסט געזעהען ווי פערשטאכט זי איז?
 קד"ש. די וואלט איהר נישט דערצעהלען אז איך האב גע-
 וואלט געהן אין מארק- עפעס קייפען צו עסען. זי וועט זיך אב-
 עסען די הארץ.
 רש"ל. צו וואס בערדארף איך איהר דערצעהלען (שטעהען
 ביידע איינע ענטקעגען די אנדערע אין מיטן קאמער און קייען).
 קד"ש. די וועסט, אז די מאמע האט שוין נאך אויפגע-
 הערט וויינען; זי וויינט שוין נישט לאנג...
 רש"ל. זי האט שוין קיין כח נישט...
 קד"ש. (מיט א שטייכל) א ביסען וואס איז דאס? אנא-
 נישט דאך, פון דעסוועגען... זעה... אט האט שוין דער
 קאפ אויפגעהערט.
 רש"ל. (ווערט פלוצלונג ווי צושראקען, פונקט ווי זי הערט
 זיך צו צו זיך זעלבסט, די אויגען געזונקען צו דר'ערד) קדיש'ל!

אי, ס'איז מיר שלעכט ... דער ביסען איז מיר געבליבען דאָ
שטעהן ... (ווייט אויף איהר ברוסט) דאָ קוועטשט ער!
קדיש. אביסעלע וואסער ... (דערלאנגט איהר וואסער).
רשיל. דאָ איז געבליעבען דער ביסען ... (טרינקט אור...
גענוג).

קדיש. ס'איז אראָב?
רשיל. אביסעלע גרינגער געוואָרען ... (וועט זיך צו בייס
מיין לעגט אוועק דעם בייגעל, און פערבראָנט דעם געזיכט אין די
הער.

קנילה. (קומט האַסטיג אַריין) די קאַפּ דרעהט זיך מיר...
איך בין געגאנגען נאָך טעה ... האָב איך נישט דעם טשייניק ...
(נעהמט די קענדל ווארפט אַ בליק אויף רשיל'ן, אַ דערשראָקענע)
וואָס איז דיר, לעבען מינע, וועה איז מיר ... (טרעט צו צו רשיל).
רשיל. גאָר נישט ... אַ ביסען בייגעל איז מיר געבליבען
שבעהן, און ער קוועטשט אביסעל...

קנילה. נעהם אַ קאַפּ וואסער, וועט ער אַפּשר אַראָב געהן.
קדיש. זי האָט שוין געטרינקען.

קנילה. טרינק גאָר אביסעל וואסער; באלד ברענג איך
מיי ... (צו זיך) שטראָף מיך נישט, רבשיי, האָץ דעם מאָל ...
דו האָסט צוגענומען ביי מיר, די לוכט פון מינע אויגען ... מין
טרויסט האָסטו צוגענומען ... מין האַרץ ... אוי מין האַרץ ...
גענוג, גענוג גאָטינקע זאָל האָץ ... (צו רשיל) נו וואָס? גרינגער
געוואָרען?

רשיל. נישט גרינגער ... אביסעל.
קדיש. זי האָט פריהער זיך געקלאָגט, אז ... אין האַר-
צען טהוט איהר וועה אביסעל.

קנילה. (טוידט בלאָס) רשיל, זאָג רשיל וואָס איז דיר?
רשיל. שוין גאָרנישט, עסען האָט זיך מיר גאָר גע-
וואָלט ...

קדיש. זי האָט אַלעין געוואָגט ...
קנילה. פון וועמען בעהאַלטסטו, פון וועמען?
רשיל. ס'איז גאָר פון הונגער קלער איך.
קנילה. נו וואָס ... גרינגער געוואָרען?
רשיל. גרינגער געוואָרען ... אביסעל גרינגער.

קנילה. דו ווילסט גאָר נישט עסען? ...
רשיל. (כיט אשוואַכער שטים) נין.
קנילה. וואָס זאָל איך ברענגען, האָ? זאָגט וואָס
זאָל איך ברענגען פון גאָס, וואָס? ... טהעע ...
רשיל. (מיט אַ שוואַכע שטימע) וואָס קאָנסטו ברענגען?
(אויפן סצענע ווערט אַלעין פינסטערער און פינסטערער).

קנילה. וואָס רעדסטו מיט אזא שוואַכען קול? ...
ס'איז דיר שלעכט? ... ס'איז דיר שווער צו רעדען, וואָס? ...
לויקען נישט ...
רשיל. נין, נין ...

קנילה. וועמען זאָלסטו דערצעהלען, אז נישט מיר ...
וואָס איז מין לעבען אָהן אייך? וואָס? ... וועמען האָב איך אין
וואָס האָב איך? ... ווער איז מיר איבערגעבליבען? מינע אויגען
זינען מיר אויסגעטרוקענט געוואָרען, ווינען קען איך שוין נישט ...
וואָס זאָל איך ווינען ... וואָס? וואָס קאָן איך העלפען. אז איך
ווייל ווינען אויף מין אונגליק ...

קדיש. הער אויף, מאַמע ...
קנילה. (נישט הערענדיג איהם) אויף איין אונגליק קאָן
מען ווינען, אָבער גאָט האָט אַראָבערשטעלט אפּזייער און האָט
מיר אין גאָצען פאַרברענט ... א—א—

ב'וועל געהן און ברענגען טהעע, צינדט עפעס אַן אשטוקעל
לוכט וואָס? (זי געהט אַרויס, אשטילע).
רשיל. קדיש!

קדיש. וואס איז דיר?
 רשיל. וואס האסטו בעדארפט זאגן דן מאמען, אז עס
 מהוט מיר וועה אין הארצען?
 קדיש. מען האט בעדארפט זאגן...
 רשיל. אבער נישט איצט (אשטילע).
 קדיש. און פאר וואס עס איך—און ס'איז גארנישט?...
 רשיל. אוי!...
 קדיש. נאך אמאל א שטאך?
 רשיל. (קארטשעט זיך) אוי, אוי, ס'איז מיר שלעכט...
 אַם דער ביסען... ער הויבט זיך אויף... אַם, אַם...
 א... א...
 קדיש. נאך אויפ וואסער (געהט איהר בריינגען וואסער)
 דן מאמע האט צוגענומען דן קענדעל, גיב אויפ פון עכער! נו
 וואס, רשיל?
 רשיל. (געהט איבערן צימער) שלעכט איז מיר...
 שלעכט... רוף דן מאמען... קדיש, רוף!...
 קדיש. דו וועסט נישט מורא האבען אליין צו בלייבען אין
 שטוב.
 רשיל. (קעהרט זיך אום אויף איהר פריהערדיגען ארט)
 כ'האב מורא כ'וועל נישט בלייבען.
 קדיש. נו זאל איך געהן?
 רשיל. (קרעכצט, צימערט).
 קדיש. (אויילט צו איהר) וואס איז דיר, רשיל? זאג!...
 רשיל. מאמע... רוף דן מאמען!
 קדיש. דו לאזט דאך נישט ארויסגעהן... כ'וועל רופען
 פון דאנען (מאכט אשירט צום מהיר).
 רשיל. לאז מיר נישט אליין...
 קדיש. נישט, פון דאנען וועל איך רופען (קריכט ארויף

אויפן פענסטער) פון דאנען וועל איך רופען! (שריט הויך דורכ'ן
 פענסטער) מאמע-מא-אמע, מא-א-אמע!...
 (אויפן סצענע ווערט אלץ פינסטערער און פינסטערער)
 (כ'האנג פאלט).

עם דוקט זיך:

ק. מארקס אין פרי. ענגעלס. דער מאניפעסט פון דער
קאמוניסטישער פארטיי.

ד. פינסקי. אין משוגעים=הווי (כא-א'אג).

ק. קאומסקי. קלאסען אינטערעסען.

מ. טערמאן. רעליגיאן און קלאסען-גענעטאמע.

א. טהון. די געשיכטע פון דער רעוואלוציאנערער בעוועגונג
אין רוסלאנד

נעמאינסקי. די פאריווער קאמונע פון 1871 יאָהר.

א. בעבעל. די פרוי און דער סאציאליזמוס.

פריץ הירשביין. ווייטע און נאָהענטע. בילדער אין פֿיער
אקטען.

נ. ריאזאנאו. דער 19 פעברואר.

האפמאן. די פראַסטיטוציע און דאָס פֿרויען-האַנדעל.

די עקאָנאָמישע ענטוויקלונג אין ענגלאַנד.

א. הא. די סאציאליסטישע פראַקציען אין דעם ציוניזמוס.

בעטערקונג: די, וואָס שרייבען אויס מער ווי אויף 2 דובל,
צאָהלען גיט פאר'ן איבערשיקען.

די אַדרעסע:

Вильна, книгоиздательство „ДИ ВЕЛТЪ“

פערלאג „די וועלט“

עס זיינען ארויס פֿון דרוק:

מאָס	פּאָג	פּאָג	פּאָג	מאָס
5	4	1/2	1	1
10	8	1	2	2
60	48	6	12	12
25	20	2 1/2	5	5
25	20	2 1/2	5	5
10	8	1	2	2
35	28	3 1/2	7	7
20	16	2	4	4
30	24	3	6	6
150	120	15	30	30
125	100	12 1/2	25	25
30	24	3	6	6
32	32	4	8	8
10	8	1	2	2
30	24	3	6	6
50	40	5	10	10
75	60	7 1/2	15	15
50	40	5	10	10
—	—	—	—	—
15	12	1 1/2	3	3
50	40	5	10	10

- ד. פינסקי. היינטיגע זונגע לייט (כאָנאָלאָג).
- ד. פינסקי. ערב יום כפור { פרייז -
- ה. ד. נאָמבערג. מען וועקט -
- ד. פינסקי. די פאָטיליע צבי -
- מ. דיקשטיין. פֿין וואָס איינער לעבט.
- מ. שיפּפֿעל. די עקאָנאָמיע איבערקע-
רע. ווען און די ענטיקלינג פֿון דער
סאָציאַלדעמאָקראַטיע -
- לעווין. אין אַ פֿינסטערע נאָכט (ערצעה-
לונג -
- פ. יושקעוויטש. וועגען וואָלדעכט -
- * * * דער קליינבורגעליכער באַציאָ-
ליזמוס אויפֿן יודישען באַדען -
- * * * ערצעהלונגען אויס דער געשיכט-
טע פֿון דער ערשטער פֿראַנצויזישער
רעוואָלוציע -
- ק. קאָמסקי. דאָס ערשטער פֿראַגמאַ
אויך אין 6 העפֿטען, יעדעס העפֿט 5 ק.
(מיט פֿאַרשט 40 ק.)
- בעללאָמי. אין הונדערט יאָר אַרום -
(מיט פֿאַרשט 33 ק.)
- פ. לאַססאַל. רעכט און כאָט (דער עיקר
פֿון אַקאָנאָמיע) -
- פ. לאַססאַל. די אַרבייטער און די געזעל-
שאַפֿטליכע קלאַסען (דאָס אַרבייטער
פֿראַגמאַ) -
- פאָל עוי. צדקה (ערצעהלונג) -
- ק. קאָמסקי. קאָמונס פֿעראייניגען -
- פֿרידריך ענגעלס (לעבענס-
בעשרייבונג) -
- ק. קאָמסקי. די סאָציאַלע רעפֿארמען און
די כאַציאַלע רעוואָלוציאָן -
- * * * צו דער געשיכטע פֿון דער
בעלייטער אַרבייטער-בעוועגונג -
- פאָל לאַפֿאַרג. רעליגיאָן פֿון קאָפּאַל -
פערזענליכע עראַניערונגען.
- אַרנו. די קרבנות פֿון דער קאָמונה -
- א כעסה פֿון פֿיער ברידער -